

DIALOG

Kresťanský diskusný mesačník

XII. ročník ● 5/2019

O B S A H

Pieseň pútnikov 4
BEZPEČIE
J. Calvo Aguilar

Kultúra 5
LAND ART A TVORBA
J. Beliš, D. Pastirčák

Rozhovor 6
NAPRIEK KONTRASTOM
D. Berberich/Z. Hanusová

Téma 10
BIBLICKÉ ŽENY
(TÁMAR, FÉBA)
A. Rosová

Fakty 17
SESTRY ROYOVÉ
A CIRKEV BRATSKÁ
Š. Evin

YMCA 18
OSUDY JEDNEJ BUDOVY
Brijaková, R. Jančula

Dejiny a osobnosti 20
KALENDÁRIUM CB I
Š. Evin
S. TEŠEDÍK
P. Trúsik

Misia 22
ZAČIATKY SLOVENSKEJ
MISIJNEJ SIETE
R. Lacho
PRACOVAŤ PRE ŽIDOV
M. Stacherová/V. Vrajová

Úvahy z trolejbusu 28
EŠTE ŽE MA MÁŠ!
Tomáš Komrška

Na margo dní 30
NEVOLEBNÉ PREFERENCIE
Miroslav Kocúr

RELAX 31

Časopis Dialóg vychádza s podporou Cirkvi bratskej,
ale obsah jednotlivých príspevkov nevyhnutne nevyjadruje
duchovné presvedčenia Cirkvi bratskej.

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €,
(podľa zborových dotácií)

Individuálne objednávky: cena + poštovné
PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET:
IBAN: SK761100000002621041859, BIC: TATRSKBX, VS: 2019

Redakčná rada: Štefan Markuš (predseda), Tibor Máhrík, Bohuslav Piatko, Rastislav Števko,
Šéfredaktor: Bohuslav Piatko, bpiatko@swanmail.sk, **Jazyková úprava:** Dagmar Balková

Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko

Sídlo vydavateľa: Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, IČO: 35 757 43

Adresa redakcie: Sádová 28, 900 51 Zohor, č. tel.: 0903 474 142,
e-mail: svatava@swanmail.sk, web: www.dialog.cb.sk

Vydavateľ: Media Svatava, spol. s r.o. **Vyšlo:** 15. 5. 2019 **Tlač:** Express tlač

Predná strana obálky: Jaroslav Beliš: Oživenie stromu, LAND ART

EV: 2670/08 **ISSN:** 1337-6985

MÁJ – LÁSKY ČAS

Nedávno ma oslovila knižka *Štyri lásky* od C. S. Lewisa. O jej prvej časti sme diskutovali na stretnutí vysokoškolskej mládeže a mladých pracujúcich s názvom LEDka. Mladým ľuďom žijúcim v Bratislave prišla na toto stretnutie pozvánka s textom: Máj, lásky čas sa blíži, je lepšie byť pripravený. Štyri lásky, ktoré Lewis menuje, sú odvodené od pojmov, ktorými už starovekí Gréci označovali rôzne druhy lásky. Sú to agapé, filia, eros a storgé. Agapé je božia dokonalá, nezištná láska, filia je priateľstvo, eros je erotická, zmyselná láska a storgé je náklonnosť.

V diskusii sme sa ešte nedostali ku láske eros, ktorá mladých ľudí azda najviac zaujíma. Avšak láska storgé, ktorú sme prebrali ma oslovila najviac. Hovorí sa o nej najmenej a je vari zo všetkých druhov lások najviac pod tlakom dnešnej doby.

Lewis vraví, že náklonnosť sa prejavuje medzi rodičmi a deťmi, súrodencami, známymi, susedmi, okoloidúcimi, dokonca rôznymi zvieratami. Je to najmenej priberčivá láska. Aj tí, ktorí nemajú priateľov, či nápadníkov sa môžu stať objektom náklonnosti – hlúpi, škaredí, či otravní. Medzi tými, ktorých spojí, nemusí byť zjavné, čím sa k sebe hodia. Náklonnosť ignoruje bariéry veku, pohlavia, spoločenskej triedy i vzdelania. Môže sa vyskytnúť medzi mladým študentom z univerzity a dôchodkyňou, hoci ich mysle obývajú odlišné svety.

Chce to istý čas, kým sa náklonnosť vytvorí medzi dvoma osobami. Skôr ju pocítite ku človeku, ktorého vidáme každý deň počas dlhšieho času, hoci s ním neprehodíme slovo ako s novopríchodzím. Dokáže sa zblížiť s tými najmenej sľubnými typmi. A to je na nej vzácné. Asi je ľahké očakávať, že aspoň takúto jednoduchú lásku nám bude prejavovať každý, ale nedeje sa to. Až taká samozrejma náklonnosť nie je, a preto aj apoštol Pavol vyzýva v liste Rimanom (12, 10), aby sme si prejavovali vzájomne bratskú lásku.

V dnešnej dobe sociálnych médií a polarizovaných médií je práve vzájomnosť pod veľkým tlakom. Pred časom som bol svedkom toho, ako sa na sociálnej sieti pohádali dvaja moji známi, ktorí sa však vzájomne nepoznali. Oboch mám rád a považujem ich za hodnotných ľudí. Navyše sa mi ani nezdá, že by boli takí názorovo vzdialení, ako sa im to asi javilo. Prichádzali nabrúsení. Hľadali malé odtienky svojich názorov a vôbec nevideli, akí sú si podobní. Prišlo mi ich ľúto. Zdalo sa mi, že keby sa stretli v reálnom živote, nepohádali by sa hneď. Chcem veriť tomu, že by sa medzi nimi objavila aj náklonnosť.

Keď si každý žijeme vo svojej bubline, do ktorej nás zatvorila virtuálna realita, potvrdzujeme si svoje príbehy a priority. Z mora príbehov si vyberáme tie svoje a už nie sme schopní abstrahovať z nich to, čo môže vstúpiť do dialógu s druhými. Medzi dvoma príbehmi je ťažké urobiť porovnanie, kým na vyššom stupni abstrakcie nepomenujeme spoločné pojmy, ktoré vyjadrujú niečo spoločné. Len tak sa dá nájsť spoločná reč. V pretlaku podnetov je najľahšie rezignovať na takéto zladzovanie, lebo sa zdá byť syzifovskou robotou. Ľudstvo sa ešte nenaučilo z toho kvanta informácií vyfiltrovať to podstatné a absolútne. No to nás nesmie odradiť od stavania mostov a hľadania spoločných kategórií oproti dúchaniu do kmeňového ohňa.

Tam kdesi sa znovu môže vytvoriť priestor pre vzájomnú náklonnosť, ktorá prekračuje hranice rovnakosti. No zároveň je tá náklonnosť dostatočne jednoduchá, aby dokázala akceptovať realitu odlišnú od mojich predstáv. Náklonnosť, ktorá nepodlieha ani hrdzaveniu v dôsledku plynutia času ani nepodľahne ohromeniu z nového neistého trendu.

To nám všetkým úprimne prajem. ■

VLADIMÍR ŠIMO
(Pastoračný asistent,
CB Bratislava-Cukrová.)

BEZPEČIE

JOSÉ CALVO AGUILAR
(Pochádza zo Španielska,
je vedúcim mládeže v CB Žilina.)

Neviem, či ste niekedy počuli o niekom, kto „odpadol od viery“. Keď som chodieval na dorasty ja, vždy to bolo niečo, čoho sme sa báli. Poznali sme ľudí, ktorí chodili na mládež a ktorí na táboroch uverili a hovorili veľké veci o tom, čo Boh robil a o tom, ako mu chcú slúžiť, ale po pár mesiacoch bolo všetko preč. S mojimi kamarátmi sme sa niekedy rozprávali o tom, že nesmieme odpadnúť od viery, že sa nám to nesmie stať.

Keď sa na to teraz spätne pozerám, príde mi to až absurdné, a to z jedného dôvodu: hovorili sme o odpadnutí ako o niečom, čo sa jednoducho stane, a nič proti tomu nevieš urobiť. Tak ako prší a musíš sa s tým vysporiadať, tak odpadneš a nemôžeš to ovplyvniť. Viem, že to teraz môže znieť hlúpo, ale vtedy sme mali pocit, že to nie je naše rozhodnutie či naše konanie, ale že to príde a buď to ustojíš alebo nie.

Boh, ktorý pevne stojí

Kiežby som vtedy mal k dispozícii knihu od Eugena Petersona, alebo si jednoducho prečítal žalm 125, o ktorom dnes hovoríme. *Tí, čo sa spoliehajú na Hospodina sú ako vrch Sion, nepohne sa, trvá naveky.* (Ž 125,1) Ako vieme, Jeruzalem bol mestom na vrchu, ale aj uprostred vrchov. Pamätáte si, kedy Izraeliti spievali tieto piesne? – Keď išli do Jeruzalema. Izraeliti, ktorí spievali tieto piesne mali pred sebou vrchy a keď sa pozerali na najvyšší z nich, videli Jeruzalem, ich cieľ. Vidieť tie vrchy im pripomenulo istoty, lebo vrchy sa nepohnú, ale naozaj stoja a trvajú naveky. Rovnako je to s nami: odpadnutie od viery nie je niečo, čo sa len tak stane, lebo Boh nás drží a stojí pri nás.

Ako sú vrchy vôkol Jeruzalema, tak je Hospodin vôkol svojho ľudu odteraz až naveky. (Ž 125, 2) Boh je našim bezpečným útočiskom. Vrchy „obkľúčili“ Jeruzalem, a to bola obrovská výhoda počas vojny s nepriateľmi. Tak ako vrchy okolo Jeruzalema boli istou obranou, tak aj Boh stojí pri nás a obkľučuje, ochraňuje nás a nedovolí, aby sme len tak odpadli, lebo on nás zabezpečí, On stojí a drží nás pevne, aby sme neodpadli.

Krok viery pre Boží ľud

Tí, čo sa spoliehajú na Hospodina sú ako vrch Sion, nepohne sa. Toto hovorí Žalm 125 o človeku viery. Lenže, keď sa pozeráme na svoj život, my nie sme takí pevní, občas sa naozaj pohneme. Raz sme plní viery a inokedy pochybujeme o zmysle akejkoľvek viery či služby – a niekedy v ten istý deň! Ako to, že človek viery sa nepohne, ale my sa – neustále – hýbeme? Myslím si, že nie sme o nič horší ako Izrael, ak je toto náš prípad (a určite je to môj!). Izrael raz prešiel cez Červené more a spievali piesne chvály Bohu a niekoľko dní na to sa sťažovali, že nemajú na obed mäso, ale „len“ mannu! Alebo učeníci, ktorí mali so svojím Učiteľom paschálnu večeru a na ďalší deň ho zapierajú a utekajú od neho. Ale to, čo sa nezmení, je Božia vernosť. Pri tom všetkom, v dobrom, aj v zlom, Boh zostáva pri svojom ľude. Ostal s Izraelitmi napriek ich pochybnostiam a ostane aj pri nás v našej neviere. Lebo On je verný, aj keď sme my neverní. Nezáleží na tom, ako sa cítíme, lebo On nás neopúšťa, aj keď sa my cítíme opustení. ■

Krása a zmar, to je téma, ktorá ma zaujíma a táto téma sa týka aj landartov. Niečo vzniká a niečo zároveň zaniká. Je to akási meditácia nad zmyslom života vyjadrená výtvarným jazykom.

(J. Beliš)

JAROSLAV BELIŠ sa narodil 27. 4. 1956 v Kapušanoch pri Prešove. Vyštudoval SUPŠ v Košiciach. Žije a pracuje v Bratislave.

Samostatne vystavoval v rokoch 1989–2014 v Bratislave, Košiciach, Pezinku a v Kanade.

V roku 1989 získal v Ríme cenu na medzinárodnej súťaži v akvarele *Fondazione Sinaide GHI*.

Putovná výstava „Phurikane gila“ (2002–2007).

V rokoch 1987 a 1988 sa zúčastnil aj na 2 kolektívnych výstavách

Ilustroval viacero kníh domácich i zahraničných autorov.

ROZPRÁVAŤ SA S VETROM, VODOU, HLINOU

Koncom apríla sa v Dome kultúry v Bratislavskej Dúbravke uskutočnila vernisáž výstavy obrazov výtvarníka **JAROSLAV BELIŠA** pod názvom LAND ART A TVORBA. Otvoril ju **Daniel Pastirčák**. Z jeho príhovoru vyberáme:

Na ten podivný úkaz ako prvé upozornili bratislavské webnoviny: Znepokojivý fenomén v lese nad Dúbravkou. Kto to urobil? Autistický krtko? Kvapky vody padajúce z konárov? Mimoszemšťania? Možno to boli poľovníci, vraj sa takto pripravujú na lov bažantov? Čiernych kruhov v snehu Dúbravskeho lesa však bolo primného, boli podozriivo úhľadné a pravidelné. Ak by amatérsky detektívi prečesali lesy nad Dúbravkou pozornejšie, zaskočili by ich i iné nadprirodzené javy: Krík, na ktorom kvitnú gule z lesného machu. Písmenká z polámaných konárikov rozsypané v snehu, ako fonty, čo vypadli z formy podivného lesného sadzača. Tajomné runy vkreslené do podlažia lesa hrubými linkami uhnetenými z lesného machu. Keby niektorý z tých detektívov zabľúdil na Dražickú a vkradol by sa do záhrady, hneď by vedel, že je na stope. Medzi mladými stromčekmi sa tu týčia malé babylonské veže, alebo presnejšie, akési čudne pretiahnuté lastovičie hniezda vyvrátené hore dnom. Záhľadné totemy z pálenej hliny ozdobené chumáčikmi peria nazbieraného na lesných cestičkách. Sklenená vitrína plná žltého lístia ako podivný oltár zasvätený jeseni. Keby sa detektív zakrádal ďalej, ocitol by sa pred dverami nízkej kôlničky. Čo by tam našiel? Podozrivé inštrumenty: skalpely, nožničky, rezač na sklo s diamantovým hrotom, tégly s lepidlom a v rohu naskladané obrazy so skleneným povrchom.

Záhada je odhalená. Čo bolo zosnované v skrytosti, vyniesla na svetlo Božie táto výstava.

Zo supermarketu civilizácie nás inštalácia vráti späť do zabudnutého chrámu prírody. Tu uzriete obrazy, čo dávno zanikli. Zostali po nich iba stopy na fotografiách. Autor sa vracia do samoty lesa a pracuje s ním, aby sa tak mohol vrátiť k dieťaťu, čo sa mu na trhu sveta stratilo. Vracia sa ta, kde jeho duša vznikala do tej tajomnej čínorodosti, ktorú zvykneme nazývať hrou. Hra – tá zbytočná čínorodosť, čo očisťuje základné pohnutky našej tvorivosti, Nechce nič dokázať, nevedie ju žiadna praktická pohnutka. Autor v lese koná rituál, starý ako človek sám. Trpezlivo skladá krehký obraz z uschnutého lístia, kladie lístok vedľa lístku ako obeť na oltár. Po celý čas vie, že príde vietor, po celý čas vie, že spŕchne dážď, a teší sa na tú chvíľu. Obetuje svoj obraz vetru, slnku i dážďu. Čo stvoril, mizne, karty lístia sú rozdané pre novú partiu v nikdy nekončiacej hre živlov.

Toto je autorova práca: Pokračovať tam kde príroda začala, dopovedať, čo naznačila, alebo jej položiť otázku. Stačí trpezlivo pozbierať ihličie z jadranských borovic, uhniesť z nich biliardové gule a nechať, nech sa s nimi more zahrá svoju poslednú hru.

Nuž, zatiaľ čo my sa staráme o produkciu a spotrebu, predávame a kupujeme, skutočný svet nezhromažďuje nič, iba sa hrá, len tak pre nič za nič udržiava rituál neprestajne sa meniacej nádhery a autor sa hrá spolu s ním. ■

NAPRIEK KONTRASTOM NÁS JERUZALEM PREDSA LEN SPÁJA

Takmer sedem rokov žije v Jeruzaleme ako zasvätený fokolarín v komunite Hnutia Fokoláre. **DOMINIK BERBERICH** vyštudoval teológiu a už na Slovensku sa venoval medzináboženskému dialógu.

Dnes žije v meste, kde pulzuje život troch svetových náboženstiev. O výzvach, ktoré toto spoložitie prináša sa s ním rozprávala **Zuzana Hanusová**.

Foto: Archív D. BERBERICHA

Ako ste sa ocitli v Jeruzaleme?

Predtým som ako fokolarín pôsobil dva roky v Bratislave a osem rokov v Košiciach. Takže dostať sa žiť do Jeruzalema bolo pre mňa veľkou zmenou. Teraz žijem s tromi ďalšími spolubratmi, pričom každý je z inej krajiny. Eduardo je z Uruguaja, Claudio z Talianska a Louis je z Venezuely.

Aká bola vaša prvá reakcia, keď ste sa dozvedeli, že pôjdete práve do Svätej zeme, tak ďaleko od domova?

Veľmi som sa potešil, lebo už na Slovensku som sa venoval biblic-

kým štúdiám a židovsko-kresťanskému dialógu, takže som mal túžbu ísť do Svätej zeme aspoň na nejaký čas. Keď som sa dozvedel, že pôjdem dokonca do Fokoláre v Jeruzaleme, úprimne som sa potešil a s radosťou som ponuku prijal.

V čom bola tá zmena pre vás najväčšia?

Na jednej strane som pokračoval v realite, ktorú som žil aj doma. Život vo Fokoláre, moje biblické štúdiá a medzináboženský dialóg, ktorému som sa venoval aj na Slovensku. Na druhej strane,

tam som dialóg žil istým spôsobom, ktorý dnes žijem inak. Na Slovensku som mal ideálne predstavy o tom, ako by mohol fungovať dialóg medzi náboženstvami. Lebo v slovenskom kontexte je to úplne iná vec ako tu v Izraeli a Palestíne.

Čo myslíte pod slovenským kontextom snahy o medzináboženský dialóg?

Na Slovensku som, napríklad, nenachádzal obzvlášť veľké ťažkosti v komunikácii medzi židmi a kresťanmi, s ktorými som prichádzal do kontaktu. Zatiaľ čo

v izraelsko-palestínskom kontexte nie je medzináboženský dialóg vždy samozrejmosťou.

Musel som vymeniť okuliare a k dialógu pristupovať s oveľa väčšou pokorou. Musel som si uvedomiť, že vo Svätej zemi žijú skupiny obyvateľov so svojim náboženstvom a sú oveľa početnejšie ako tá moja. Pre mňa to znamenalo prispôbiť sa tejto spoločnosti a uvedomiť si, že keď chcem ako kresťan vstúpiť do dialógu so židmi a moslimami, tak musím prijať ich odlišnosť.

V čom konkrétne ste narazili na odlišnosť náboženskej kultúry?

Spomeniem maličkosť, ktorá mi napadla ako prvá. V Jeruzaleme v soboty nefunguje verejná doprava, lebo sobotu vníma židovstvo ako deň pokoja, keď sa nepracuje. Teda náboženstvu sa prispôbil aj rytmus života.

Na začiatku som sa musel naučiť akceptovať túto malú zmenu a prijal som, že sú tu ľudia, ktorí prežívajú svoj náboženský život inak ako ja. A takýchto situácií je mnoho, preto je to pre mňa škola prijímania druhého s jeho odlišnosťou.

Pre našu kultúru je to iné, lebo, hoci máme nedeľu ako deň voľna, tak všetko funguje, obchody sú ešte stále otvorené... Takže vo Svätej zemi náboženstvo viac preniklo do bežného života?

Povedal by som, že áno. A je to obzvlášť viditeľné v Jeruzaleme. Ani Jeruzalem však nie je jednoliaty, je tu veľká pestrosť životných štýlov i kultúr. Čiže aj prežívanie náboženského života si môže každý vybrať na rôznych úrovniach. Pravda je, že prežívanie náboženského života veľmi cítiť aj na verejnosti. Všetky tri zastúpené náboženstvá tu žijú svoju vieru aj viditeľným verejným spôsobom, v čom sa Jeruzalem iste líši napríklad od Tel Avivu, ktorý má ako mesto svetský a sekulárny ráz.

Dôvodom je aj akási vzájomná provokácia a istá ostentatívnosť, alebo je v tom aj niečo hlbšie?

Nie, nejde o provokáciu. Jedným z prívlastkov Jeruzalema je určite mesto modlitby. Tu je bežné, že sa ľudia modlia na verejnosti rôznymi spôsobmi. Vychádza to na jednej strane z prirodzenej potreby ľudí prejavovať svoju vieru a náboženskú príslušnosť, ale je to aj potreba zdôrazniť vlastnú identitu.

Je táto verejná modlitba aj zdrojom nepokojov alebo konfliktov?

Priamo nie, nie je to ten prvý dôvod, ktorý tu spôsobuje nepokoje.

Aká je dnes pozícia kresťanov v Jeruzaleme, viete ju charakterizovať?

Moje hodnotenie je dosť ohraničené, lebo som síce kresťan, ale prišiel som sem bývať ako kresťan zo zahraničia, takže nemám tú skúsenosť ako miestni kresťania, ktorí tu žijú od narodenia. Z toho, čo pozorujem, však možno usúdiť, že kresťania tu nemajú jednoduchú pozíciu.

Čo znamená, že nemajú jednoduchú pozíciu?

Cítim, že sa musím učiť zo skúseností kresťanov, ktorí tu prežili aj neľahké časy. Zložitost situácie kresťanov tu spočíva v tom, že sa im tu neľahko hľadá identita v spleti rôznych kultúr a náboženstiev. Hoci keď sa prejdete po Jeruzaleme, je tu mnoho kostolov a miest, ktoré dýchajú kresťanskou kultúrou a minulosťou, na druhej strane sa kresťanská identita na kultúrnej a spoločenskej úrovni neprejavuje vždy naplno. Zároveň však treba spomenúť, že práve kresťanské školy tu patria k najlepším a mnohí kresťania dosahujú výnimočné výsledky vo vzdelaní a výskume. Všetci, čo žijú v Jeruzaleme, majú jedinečnú šancu viac sa otvoriť odlišnosti. Samozrejme, nie je to jednoduchý a spontánny proces. Hoci tu sú veľké napätia, Jeruzalem má príležitosť byť miestom, kde sa ľudia obohacujú svojou odlišnosťou. Táto šanca nie je vždy využitá a vôbec nie je jednoduché, aby tieto rôzne skupiny žili v harmónii a aby sa dialóg medzi nimi prehlboval.

To, že sú tam kresťania v totálnej menšine, spôsobuje, že sú viac konzervatívni a uzatvárajú sa do seba, alebo to má opačný efekt?

Je to veľmi rôzne. Kresťania tadiaľ tu nie sú jednoliata masa. Sú tu prítomné mnohé kresťanské cirkvi a kresťanské inštitúcie. A to je ďalšie pole pôsobnosti Fokoláre vo Svätej zemi – snaha o jednotu medzi samotnými kresťanmi.

Vo vašom Fokoláre, kde žijete ako zasvätení, ste všetci kresťania?

Áno. Rovnako aj komunitu hnutia tvoria v drvivej väčšine kresťania.

Aké máte kontakty so židmi?

Máme s nimi úzky kontakt pri rôznych príležitostiach, máme medzi nimi veľa priateľov. Nie sú to však veľké skupiny, ktoré oslovujeme, skôr jednotlivé rodiny a páry. Príležitostne spolupracujeme s organizáciami priamo za-

meranými na medzináboženský dialóg.

Stretávate sa na akciách zameraných na medzináboženský dialóg, alebo sú to spon-tánne kontakty?

Aj jedno, aj druhé. Stretávame sa pri rôznych rodinných príležitostiach, sviatkoch. Inokedy hnutie organizuje vyslovene medzináboženské stretnutia. Stále sa snažíme brať do úvahy aj naše rozdiely.

Napríklad sa snažíme hľadať termín mimo soboty. Keď sa chceme stretnúť spolu aj s moslimami, tam musíme brať ohľad na to, aké obdobie v roku je, či nemajú nejaké limity v dané obdobie. Na jednej strane to môže vyzerať ako bariéra, že ani nemáme veľa možností sa stretnúť, lebo nie každý môže hocikedy prísť na hocikaké miesto. (Smiech.) No aj tu sa snažíme, aby to, čo sa na prvý pohľad môže zdať ako prekážka, bola výzva lepšie sa spoznať. Pri spoločných stretnutiach sa dbá na to, aby pri občerstvení každý našiel jedlo, ktoré zodpovedá náboženským predpisom, ktoré dodržiava.

Aj z mojej strany to chcelo čas, kým som lepšie spoznal židovský a moslimský kalendár a začal som sa orientovať vo sviatkoch a tradíciách.

Čo sú témy takýchto spoločných stretnutí? Na akých témach sa viete prepojiť?

Témy nie sú problém. Sú body, na ktorých sa vieme prepojiť všetky tri náboženstvá. Potom sa každý z pohľadu svojho náboženstva vie vyjadriť k danej téme, tak ako ju preberajú ich jednotlivé posvätné texty a náboženská tradícia.

Spoločne sa vlastne snažíme vybudovať také prostredie, kde sa každý môže slobodne vyjadriť, kde sa môže cítiť ako doma. Našou radosťou je už aj to, ak vôbec k vzájomnému stretnutiu dôjde. Lebo už to nie je vôbec v rámci Jeruzalema samozrejmé. Už len prejsť z jednej časti Jeruzalema

do druhej nie je samozrejmé. Bežne židia nechodievajú do arabských častí mesta a platí to aj opačne. Má to svoje historické, politické i sociálne dôvody, napriek tomu je to fascinujúce mesto.

V čom je Jeruzalem pre vás fascinujúci?

Má v sebe nábožensky prítazlivý náboj pre veriacich všetkých troch náboženstiev, preto každý cíti puto k jednotlivým svätým miestam svojho náboženstva. Svojím spôsobom sa žid, kresťan a moslim cítia v Jeruzaleme ako doma. Fascinujúce je pre mňa na tom to, že napriek prežívaným kontrastom nás to mesto predsa len akosi spája.

Nevnímate vašu kvapku, ktorou prispievate do medzináboženského dialógu, ako márnú snahu?

Keď som sa na podobných aktivitách v snahe o dialóg zúčastňoval na Slovensku, malo to pre mňa iný charakter, tým, že moja pozícia kresťana bola podporená stáročnou kresťanskou tradíciou v našej krajine.

Niekedy sa sám seba pýtam, či nie je jednoduchšie prispievať k medzináboženskému dialógu v Európe ako v Jeruzaleme. No možno práve preto, že je to tu ťažšie, tak keď sa podarí dospieť hoci len k obyčajnému stretnutiu malých rozmerov, s menšou skupinou ľudí, tak mám pocit, že sme urobili veľký krok, aj keď sme nezmenili celý svet. O to sú pre mňa tieto malé kroky cennejšie. Neraz aj aktivity zdanlivo malých rozmerov majú nezmerateľnú hodnotu, lebo sú založené na úprimnej snahe niekoľkých židov, kresťanov a moslimov s veľkým, otvoreným srdcom. A práve tieto-autentické vzťahy medzi nami sú zárukou toho, že naše snahy nie sú márne.

Cítite sa v tomto meste bezpečne?

Čo sa týka mojej osobnej bezpečnosti, nikdy som nemal strach,

po meste sa pohybujem úplne v pohode. Hoci v Jeruzaleme je niekedy rušno kvôli izraelsko-palestínskemu konfliktu, ja osobne som sa nikdy nedostal do situácie nejakého vážnejšieho ohrozenia.

Aké je vaše zamestnanie v Jeruzaleme?

Momentálne pracujem v knižnici na františkánskom inštitúte, ktorý sa nachádza v starom meste priamo na krížovej ceste. Pohybujem sa teda denne na miestach, ktoré boli kľúčové v histórii kresťanstva, teda udalosti ukrižovania a zmŕtvychvstania Ježiša. Zároveň tiež vyučujem budúcich kňazov na saleziánskom teologickom inštitúte evanjeliá a Skutky apoštolov. Učím seminaristov rôznych národností a z rôznych reholí.

Čo pre vás znamená denne chodiť po miestach, ktoré sa viažu k Ježišovmu životu?

Keď idem do práce, tak často stretávam skupiny kresťanských pútnikov, ktoré sú každým rokom početnejšie. Považujem to za veľmi pekné, lebo po tých rokoch, čo prechádzam denne po tých miestach, sa to pre mňa už aj stalo rutinou. Preto mojej viere pomáha vidieť pútnikov, s akou nábožnosťou sa pohybujú po týchto miestach.

Videl som starenku zo Sibíri, ktorá sem prišla na púť a bolo to asi jediný raz, čo mala možnosť prísť do Jeruzalema. Keď som videl, s akou vierou prechádza po krížovej ceste, bolo to pre mňa veľmi silné.

Jeruzalem je na jednej strane ako každé iné miesto na svete, s bežnými ľuďmi s každodennými starosťami. Na druhej strane má svoju jedinečnú históriu, Ježiš tu bol, Ježiš tu žil a chodil po tejto zemi. To sa nedá obísť. A aj dnes je to Ježiš, ktorý nás tu denne sprevádza v našich snahách. Možnosť žiť tu je pre mňa veľkým obohatením a darom, za ktorý som vďačný Bohu. ■

(Zdroj: *Nové mesto, november-december 2018*)

Priateľ miluje každého času a v súžení sa rodí brat. (Pr 17, 17)

Budova dostáva svoju finálnu podobu a krásu.

Interiér je jednoduchý a viac účelový.

POMÔŽME ŽILINE

Vedenie Zboru Cirkvi bratskej v Žiline touto cestou ďakuje všetkým ochotným darcom, ktorí prispeli k úspešnej prestavbe svojou modlitbou, slovom povzbudenia alebo finančným darom, či pôžičkou. Generálna rekonštrukcia Zborového domu je v poslednej etape dokončovacích prác. Upravuje sa exteriér, zostáva dokončiť oplatenie, osadiť sanitu, zábradlia a interiérové dvere. Sú to síce drobnosti, ale práve tie zaberajú veľa času a financií. Veľmi dobrou správou je, že v týchto dňoch sa podávajú žiadosti na kolaudáciu. Po skúsenostiach so stavebným povolením niet pochyb, že to bude mimoriadne náročný proces. Pre každý zbor, ktorý nesie náročné bremeno prác, je dôležité, aby dostal všestrannú podporu.

Zo Žiliny prichádza prosba o modlitebnú a finančnú podporu, aby všetky práce mohli byť dokončené a budova bola úspešne skolaudovaná.

Solidarita je vzácna kvalita vzťahov, vďaka ktorej spoločenské systémy prežijú náročné časy a dokážu sa rozvíjať aj v prostredí, ktoré nie je prajné. Naša komunita v Žiline dlhodobo slúži verne celému Slovensku rôznym spôsobom. Popri tom zakladajú nový zbor a pustili sa do prestavby schátratej budovy. Čaká ich posledný úsek do víťazného cieľa. Podáme im pomocnú ruku?

Svoje príspevky posielajte na účet: SK34 7500 0000 0040 2303 3209

Avie a 1 Tatra hlíny dali zborovým brigádnikom zabrat'

Biblické ženy

ALICA ROŠOVÁ
(Církev bratská, Bratislava-Kaplnka)

Tému ilustrujeme obrazmi
JAROSLAVA BELIŠA
z výstavy Land art a tvorba

TÁMAR ALEBO HLAVOU HÝBE KRK (GEN 38, 1–26)

Aj v tomto čísle budeme pokračovať v sérii portrétov biblických žien. Vybrala som si dvojportrét. Dvojportrét ako protiklad, ako kontrast, ktorý by mohol ukázať, aký význam má Ježišovo učenie v otázke postavenia žien v rodine a spoločnosti. Vybrala som si jednu ženu zo Starého Zákona a jednu z Nového. Ani jedna nie je výnimkou. Naopak, dokresľujú, aké bolo postavenie ženy z pohľadu Nového a Starého Zákona.

Takže – príbeh Támar a Féby. Kým príbeh Támar je pomerne známy a zaberá celú jednu kapitolu, Féba je v Novom Zákone len spomenutá, jej úloha však vôbec nie je bezvýznamná.

Podme k Támar. Text, kde sa o nej hovorí, je napísaný hneď v 1. knihe Mojžišovej, čo zodpovedá približne obdobiu okolo roku 1900 pred n. l. Támar bola žena, ktorú vybral Júda, syn Jáko, vnuk Izáka a pravnuk Abraháma, pre svojho prvorodeného syna Éra.

Nie náhodou tu vypočítavam následníctvo prvorodených synov od Abraháma. Pre židovský národ je toto následníctvo mimoriadne dôležité. Ním sa sleduje naplnenie Božej zmluvy s Abrahámom o rozmnožení jeho potomkov do vyvoleného národa a zaslúbení dedičnej zeme. Támar preto mala významné postavenie v zmysle následníctva Abrahámovho potomstva. Stala sa ženou prvorodeného syna z rodu Abraháma.

Vieme však, že Ér bol zlý v očiach Hospodínových a Hospodín mu vzal život. Támar sa stala bezdetnou vdovou.

Čo to znamenalo pre ňu a pre jej okolie?

Kontext jej života má niekoľko rovín. Skúsme si na niekoľkých textoch z Mojžišových kníh ilustrovať, v akej dobe a v akom ovzduší žila Támar.

V prvom rade bola ženou

V dobe Praotcov, ale aj dlho po nej, žena nebola považovaná za rovnoprávnou s mužmi. Mala síce dôležité postavenie v rodine, starala sa o domácnosť a jej najdôležitejšou úlohou bolo rodenie a výchova detí v ich rannom detstve. Muž sa bez nej neza-

obišiel. Židia nielen vtedy, ale aj veľmi dlho potom ani len nepredpokladali, že by sa ľudia neženili alebo nevydávali. Normálne bolo byť ženatý a vydatá, žiť aktívne sexuálne a rozširovať rodinu. Opak bol výnimkou, na slobodných sa nahliadalo s nevôľou a v prípade ženy aj s pohrdaním. Deti v rodine boli prejavom Božieho požehnania. Neplodnosť bola prejavom Božieho trestu a v prípade neplodnosti ženy aj dôvodom k rozvodu. Matka mužových detí bola vážená.

Cti svojho otca a svoju matku, hovorí jedno z desiatich prikázaní. Matka si teda tiež zaslúžila úctu a poslušnosť svojich detí. Rozhodne nemala postavenie slúžky, milenky (takzvanej ženiny) či otrokyne. Na druhej strane, nemohla dediť majetok. Ak zostala bez muža, jej poručníkom sa stal jej najstarší syn.

Nerovnosť muža a ženy vyplývala z celkového pohľadu na rôznosť pohlaví. Ak sa žena narodila dcérou, bol to všeobecne uznávaný dôvod na sklamanie a aj doba jej rituálneho očistenia bola dlhšia ako po pôrode syna. Žena bola vychovávaná tak, že sa raz vydá a rodine otca prinesie dary od jej budúceho muža. Ak sa nevydala, mohol ju otec predať do otroctva.

Žena nebola považovaná za dôveryhodného svedka pri právnych sporoch a pohľad na svojprávnosť žien dobre vystihuje prístup k sľubom daným ženami a mužmi popísaný v 4. knihe Mojžišovej:

pod záštitou muža. Potreba záštity v praktickom živote vyplývala z jej nerovnoprávneho postavenia. Tou záštitou nemusel byť len manžel, mohol to byť prípadne aj otec, ak ju vzal späť, alebo syn. Bezdetná vdova stála na najnižšom stupni spoločensva.

Ekonomicky aj spoločensky sa prepadla na dno - na úroveň bezmajetných, nájomných robotníkov a žobrákov... Takýchto Mojžišov zákon tiež do istej miery ochraňuje.

Keď budeš žať obilie na svojom poli a zabudneš tam snop, nevracaj sa poň. Nech zostane cudzincovi, sirote alebo vdove, aby ťa požehnal Hospodin, tvoj Boh, pri každom diele tvojich rúk. Pri zbere olív, nestriasaj po sebe konáre, nech niečo zostane cudzincovi, sirote a vdove. Pri oberačke hrozna vo svojej vinici, nepaberkuj za sebou; nech zostane niečo cudzincovi, sirote a vdove. Pamätaj, že si bol otrokom v Egypte; preto ti prikazujem, aby si to dodržiaval. (Deut 24,19–22)

Zbieranie zvyškov úrody nebolo považované za krádež, ale výpomoc chudobným. Napríklad, vdovám.

Levirát

Keďže pre Židov bolo následníctvo extrémne dôležité, muž potreboval nositeľa svojho mena a dediča majetku. V prípade smrti muža, ktorý bol bezdetný (teda presnejšie, **nemal syna**) sa aplikoval tzv. **levirát**, teda švagrovské právo. Bola to právna povinnosť brata zomrelého muža zabezpečiť mu potomka. V knihe Rút je toto právo rozšírené aj na širšie príbuzenstvo ako len švagor. Preto Boáz, keď chce vykúpiť dedičstvo Noeminho manžela a syna a vziať si Rút za manželku, sa najprv pred váženými mužmi spoločensva opýta Noeminho príbuzného, či toto právo chce využiť. Ten odpovedá, že nevyužije, lebo by ohrozil dedičské práva svojich detí. Prvorodený syn z takéhoto levirálného zväzku je totiž právne synom zosnulého a dedí po ňom meno i majetok. Rovnaký motív mal aj Onán, keď nechel oplodniť Támar. Svoje švagrovské právo priamo odmietol, ale vypúšťal svoje smeno na zem, čo mu bolo pripísané za hriech, po ktorom nasledovala smrť ako trest.

Čo k levirátu píše 5. kniha Mojžišova?

Keď budú bývať bratia spolu a jeden z nich zomrie a nezanechá syna, nech sa žena zomrelého nevydá za cudzieho muža, mimo rodiny. Vojde k nej jej švagor a vezme si ju za ženu podľa švagrovského práva. Prvorodený, ktorého mu porodí, bude niesť meno jeho zomrelého brata, aby nebolo z Izraela vytreté jeho meno. Ak si však tento muž nebude chcieť vziať svoju švagrinú, nech jeho švagriná príde do brány k starším a povie: Môj švagor sa zdráha zachovať svojmu bratovi meno v Izraeli, nechce si ma vziať za ženu podľa švagrovského práva. Vtedy ho starší mesta predvolajú a pohovorí s ním. Keď vstane a vyhlási, že si ju nechce

vziať, pristúpi k nemu švagriná, pred očami starších mu z nohy vezme sandál, napluje mu do tváre a povie: Tak nech sa stane mužovi, ktorý sa nechce postarať svojmu bratovi o potomstvo. V Izraeli bude sa volať: Dom vyzutého. (Deut 25, 5–10)

Támar vlastne v tom úzkom manévrovacom priestore, ktorý jej dávala jej komunita, mala na výber. Mohla predstúpiť pred starších a sťažovať sa na Onána. A keď jej Júda po Onánovej smrti prisľúbil najmladšieho syna za levirálného manžela a bolo už jasné, že nechce svoj sľub dodržať, mohla sa sťažovať opäť. Mohla rituálne zneuctiť celú Júdovu rodinu za nedodržaný sľub.

Z nejakého dôvodu sa rozhodla nevyužiť toto svoje právo. Možno si jednoducho chcela zachovať svoje výhodné postavenie a zostať v manželovej rodine ako matka dediča. Možno poctivo stála o to, aby si splnila svoju povinnosť a zabezpečila dediča mŕtvemu manželovi. Možno nechcela verejne ponížiť rodinu manžela. Nevieme, aké boli jej vnútorné motívy. Rozhodla sa však siahnuť po podvode. Rozhodla sa svojho svokra vmanipulovať do situácie, ktorú jej odopieral. Jednoducho, keď hlava rodiny odmietala jej právo, ona, ako krk, tú hlavu rozhýbala. Využila príležitosť a zvedla Júdu prezlečená za neviestku.

Ona je čestnejšia ako ja

Sám Júda po prezretí podvodu skonštatoval: *Ona je čestnejšia než ja*. Podľa ekumenického prekladu sa slovo čestnejšia dá rozumieť aj ako „vernejšia spoločensvu“. Odmenu za jej konanie bola skutočnosť, že jej synovia skutočne pokračovali v následníctve a Perec sa stal predkom kráľa Dávida. Júda, totiž otcovstvo samozrejme prijal, Támar vzal späť do svojej rodiny, ale viac sa už s ňou nestýkal. Zákon bol naplnený, dedičstvo zachované, vzťahy formálne vyhoveli zákonu. Aký bol potom skutočný vzťah medzi zúčastnenými osobami, o tom nevieme nič. A keď to spomínam, nemyslím na romantický vzťah zamilovanosti. To tu asi vzhľadom na tie všetky peripetie ťažko predpokladať. Chcem myslieť na vzťah dvoch ľudských bytostí obdarených nesmrteľnou dušou, emóciami a rozumom. Myslím na vzájomnú úctu a rešpekt. Na oddanosť medzi manželmi, ktorá sa spomína ako cnosť už aj v Starom Zákone.

V prípade Boáza a Rút je vzájomná úcta medzi nimi naznačená, v prípade Júdu a Támar zaznela iba jedna veta: *Ona je čestnejšia ako ja*.

Ako je to so vzťahmi v rodine, kde je muž formálne alebo aspoň spoločensky určený za hlavu rodiny bez ohľadu na prirodzenú autoritu? Nehrozí tam práve to utiekanie sa znevýhodnenej ženy ku ľsti a manipulácii? Dodnes ešte dožíva v slovenskej reči porekadlo, že muž je hlava, ale žena krk, ktorý hlavou hýbe. Je to to, čo naozaj chceme ako ideál?

Na ďalších stránka sa skúsime pozrieť, čo na to Nový Zákon. ■

J. Beliš: Kruhy v piesku, land art

Pane mojej duše, keď si putoval tu po našej zemi, neopovrhoval si ženami, ale vždy si ich skôr zahrňoval blahosklonnosťou a nachádzal si v nich toľko lásky, a dokonca viac viery než u mužov. Preto sa nám vidí nemožné, že by sme nemohli urobiť pre Teba vo verejnosti čosi hodnotné, že by sme sa neopovážili povedať otvorene nejakú pravdu, že by sme plakali v tajnosti, pretože nás nevypočuješ, keď sa obrátíme k Tebe s takou spravodlivou prosbou? Neverím tomu, Pane, pretože dôverujem Tvojej добрote a spravodlivosti. Viem, že si spravodlivý sudca a nepostupuješ ako sudcovia sveta, pre ktorých, keďže sú Adamovi synovia a definitívne všetci mužovia, nejestvuje ženská čnosť, ktorú by nepodozrievali. Ó, môj Kráľ, predsa musí prísť deň, v ktorom sa všetci budú poznať podľa toho, čo v skutočnosti sú. Nehovorím za seba, lebo svet už pozná moju biedu a teším sa tomu, že sa vo verejnosti pretriasa. Vidím však črtať sa časy, keď už viac nebude dôvod podceňovať čnostných a silných duchov iba pre tú jednu skutočnosť, že patria ženám.

Sv. Terézia za Avily (1515-1582), v r. 1970 vyhlásená pápežom Pavlom VI. za učiteľku Cirkvi.

FÉBA alebo SPOLOČNÍČKA NA CESTE

V predchádzajúcom článku som v rámci témy *Postavy biblických žien* hovorila o Támar. Na jej príbehu som sa snažila trochu osvetliť pohľad Starého Zákona na postavenie žien v rodine a spoločnosti. Teraz by som sa rada spolu s vami zamyslela nad pohľadom Nového Zákona. Ako proti-postavu k Támar som si vybrala Fébu – ženu, ktorá je spomenutá v textoch Evanjelií len jednou jedinou vetou. Apoštol Pavol o nej píše v Liste Rímanom v kapitole 16:

Odporúčam vám našu sestru Fébu, ktorá je aj diakonkou cirkvi v Kendrách, aby ste ju prijali v Pánovi, ako je hodné svätých, a aby ste jej pomáhali v každej veci, v ktorej by vás potrebovala; veď ona pomáhala mnohým, i mne samému.

Čo sme sa dozvedeli z tej jednej vety? V prvom rade, že Féba bola pre Pavla sestrou v Kristovi, že bola aktívna a pomáhala svojim spolubratom a spoulosestrám v cirkvi. Zároveň sme sa dozvedeli, že bola diakonkou v Kendrách. Kendry sú prístavné mesto neďaleko mesta Korint. A v meste, kde sa pohybovalo v tom čase veľa ľudí, mala v cirkvi oficiálny úrad, určitú funkciu. Kto bol v tom čase dia-

konom alebo diakonkou a aká bola ich úloha? Slovo „diakon“ pochádza z gréčtiny a preložiť by sa dalo ako „služobník“. Prvýkrát sa dozvedáme o ustanovení diakonov v Skutkoch, v kapitole 6. týkajúcej sa obdobia, keď dvanásť Apoštolov kázali v Jeruzaleme: V tých dňoch, keď rástol počet učeníkov, helenisti začali šomrať na Hebrejcov, že pri každodennom obsluhovaní zanedbávajú ich vdovy. Dvanásť teda

zvolali zhromaždenie učeníkov a povedali: *Nepatrí sa, aby sme my opúšťali Božie slovo a obsluhovali pri stoloch. Preto si, bratia, vyhliadnite spomedzi seba sedem osvedčených mužov plných Ducha a múdrosti, ktorých ustanovíme na túto službu. My sa však budeme plne venovať modlitbe a službe Slovom.*

Táto reč sa zapáčila celému zhromaždeniu; zvolili si Štefana, muža plného viery a Ducha Svätého, ďalej Filipa, Prochora, Nikanora, Timóna, Parména a Mikuláša, prozelytu z Antiochie. Postavili ich pred apoštolov, modlili sa a kládli na nich ruky. Božie slovo sa šírilo a počet učeníkov v Jeruzaleme mimoriadne rástol.

Diakoni

Prvými diakonmi sa stali vážení muži spomedzi učeníkov, aby odbremenili apoštolov a pomohli s rozdeľovaním pomoci núdzným. Robili teda niečo ako sociálnu prácu, starali sa o vdovy a pomáhali

pri bohoslužbách. Vzápätí sa však v Skutkoch píše, že pomáhali aj ďalej šíriť evanjelium. Štefan a Filip kázali, robili zázraky a prinášali evanjelium pohanom. Štefan bol za to ukameňovaný a stal sa prvým známym martýrom viery. Filip úspešne šírili evanjelium v Samárii i inde, až sa usadil v Cezarei, kde jeho štyri dcéry prorokovali.

Diakon alebo diakonka teda bola konkrétna funkcia v cirkvi, do ktorej boli pravdepodobne diakoni verejne menovaní. Takouto diakonkou bola aj Féba. Podľa názoru niektorých biblistov sa List Rímanom skladá z viacerých listov a jeden z nich niesla Féba poverená Pavlom. Preto v pozdravoch a odkazoch Pavol žiada o jej prijatie „hodné svätých“. Spomína ju na prvom mieste s oddôvodnením, že je dobrou pomocníčkou mnohým.

Féba (napriek tej jednej vete v texte Písma) vystupuje ako dôveryhodná osoba, ako spoľahlivá žena, ako aktívna Pavlova spoločníčka na ceste k viere, k jej šíreniu medzi ďalšími nežidovskými národmi. Pavol ďalej v tej istej časti textu spomína aj iné ženy a mužov, menuje ich, niekedy kladie meno ženy pred meno jej muža, čím zdôrazňuje jej význam pre spoločenstvo veriacich. To je niečo diametrálne odlišné od nerovného postavenia žien v židovskej tradícii ale aj v celej antickej kultúre, kde žena nemala rovnocenné postavenie s mužom a bola považovaná za nedôveryhodnú.

To nerovné postavenie bolo stáročiami vžitým pravidlom patriarchálnej spoločnosti a menilo sa len ťažko.

Túto úvahu som uvádzala úryvkom z textu Terezie z Avily, významnej kresťanskej mystičky 16.

storočia. Žila v Španielsku v období vyhnaní maurských vládcov a posilňovania Španielska ako katolíckej krajiny. Spolupracovala aj s Jánom od Kríža. Bola reformátorkou karmelitánskej rehole. Nazývaná aj učiteľka modlitby pre jej dôraz na rôzne formy modlitby a ich dôležitosť v živote kresťana. Napísala množstvo významných kníh, ktoré sú dodnes čítané a ktoré za jej života prísne skúmala Inkvizícia práve preto, že bola ženou. Napriek svojej práci, napriek svojej zbožnosti, napriek tomu, že Inkvizícia nenašla u nej znaky herézy, musela sa celý život potýkať so svojím postavením ženy. Musela ospravedlňovať písanie svojich kníh, a to aj keď bola o ich napísanie požiadaná. A to sa dialo 15 storočí po tom, ako žil a učil Ježiš Kristus.

Fakt, že dnes žijeme v dobe,
keď ženy sú v pomerne veľkej
časti sveta považované de jure
za rovnocenné a rovnoprávne
s mužmi,
je podľa môjho názoru
darom kresťanstva.

Ježiš a ženy

Fakt, že dnes žijeme v dobe, keď ženy sú v pomerne veľkej časti sveta považované de jure za rovnocenné a rov-

noprávne s mužmi je, podľa môjho názoru, darom kresťanstva. Je odrazom prístupu Ježiša Krista k ženám v dobe, keď spoločnosť jasne uprednostňovala mužov.

Keď Ježiš Kristus chodil po Zemi a učil, často verejne porušoval vžité zvyky a tradície. Dá sa povedať, že provokoval. Provokoval skutkami i slovami a podľa môjho laického názoru nikdy neprovokoval samoučelne. Provokoval, aby poukázal na javy, ktoré odporovali Jeho ponímaniu prenášania Božej spravodlivosti a lásky do nášho reálneho sveta.

Keď často hovoril na verejnosti s cudzími ženami, hoci si ich ako pravoverný žid nemal vôbec všimnúť, keď ich oslovoval a pýtal sa na ich pohnútky, keď im dovoľoval dotýkať sa ho, pre ortodoxných židov to bolo na pohoršenie. On sa však k nim správal s dôstojnosťou, uzdravoval ich a umožňoval im nasledovať ho.

Vo chvíli, keď oslovil pri studni samaritánsku ženu, porušil náboženské tabu hneď trikrát – oslovil osamote cudziu ženu, oslovil príslušníčku židmi opovrhovaného národa obviňovaného z herézy a požiadal od takejto „dvakrát zakázanej osoby“ vodu na pitie, ktorá by ho mala nábožensky znečistiť. Text v Jánovom evanjeliu naznačuje, že aj sami učeníci boli pohoršení, ale netrúfli si oponovať nahlas. Ježiš potom posielal samársku ženu do Sichry zvestovať jeho príchod.

Ježišov postoj k ženám sa ukázal aj v známej príhode, keď Mária, sestra Lazarova, počas spoločnej večere prisadla k Jeho nohám a počúvala jeho učenie. Miesto pri nohách učiteľa nebolo miesto náhodné. Bolo to miesto vyhradené učeníkom. Mária

teda nielenže neposluhovala, ako sa od ženy očakávalo, ale zároveň sa postavila na miesto učienka. Keď Marta, jej sestra požiadala Učiteľa, aby ju pokáral a poslal pomôcť s obsluhou, Ježiš potvrdil správnosť Máriinho výberu. Pre Ježiša bolo zrejme, že aj žena mohla byť Jeho učieničkou a že práve toto nasmerovanie jej života je tým trvalým podielom, ktorý jej už nemôže byť odňatý.

Ženy boli aj prvé zvesovateľky Ježišovho zmŕtvychvstania.

V prvej cirkvi sa ženy stávajú súčasťou života spoločenstva, ako tomu nasvedčuje aj úloha diakonky Féby a iných žien spomínaných v Skutkoch a Listoch Apoštolov. Ženy boli krstené, stávali sa aktívnymi členkami cirkvi, zúčastňovali sa spoločných bohoslužieb, prorokovali, pomáhali bližným. Podľa všetkého to nebol skok k úplnej rovnoprávnosti, ale v porovnaní s tradičným židovským a antickým svetom to musela byť obrovská zmena. To bola spoločenská úloha a postavenie ženy.

Muži a ženy v rodine

Ako som spomínala na príbehu Támar, podľa starozákonného práva bola manželka niečím ako špeciálnym majetkom muža. Mohol ju svojvoľne prepustiť a aby následky rozvodu neboli pre ženu tragické, dal jej prepúšťací list, ktorý jej umožnil znovu sa vydať.

Keď sa farizeji v Judske pýtali Ježiša, ako je to podľa neho s prepúšťacím listom od manžela manželke, odpovedal:

Čo vám prikázal Mojžiš? Odpovedali: Mojžiš dovolil napísať prepúšťací list a prepustiť ju. Ježiš im však povedal: Takéto ustanovenie vám napísal pre tvrdosť vášho srdca. No už na začiatku ich Boh stvoril ako muža a ženu. Preto muž opustí svojho otca i matku a pripojí sa k svojej manželke a dvaja budú jedno telo. Takže potom už nie sú dvaja, ale jedno telo. Čo teda Boh spojil, človek nech nerozlučuje.

Ježiš tu cituje hneď úvodné texty 1. knihy Mojžišovej, kde človek bol stvorený ako muž a žena a pôvodný Boží zámer bol, aby sa stali vo vzájomnej láske a starostlivosti jedným telom.

Manželstvo tak mení svoju podstatu. Zo záväzku, ktorý má funkciu plodenia a výchovy potomstva, ktoré poniesie dedičstvo predkov, zaplní zem a vyplní zmluvu medzi Bohom a Abrahámom sa stáva jedinečným vzťahom, ktorý s Božou pomocou vytvorí akúsi trojjedinú jednotku, ktorá v svojom dôsledku vytvorí prostredie pre plodenie a výchovu detí v rodine.

Marek Orko Vácha v knihe *Šestá cesta* k tomu píše:

„V prírode je známo již dlouho, že spojením dvou správnych buněk vznikne nová existence, cosi, co překračuje možnosti obou buněk, jsou-li ponechány samostatně. Věta z Gn 2, 24, že ti dva budou jedním tělem, je notoricky známá. Může však evokovat

i něco jiného než jen pohlavní styk. Jedno tělo je slitina s novými vlastnostmi, je to vztah, který je nedosažitelný pro muže i pro ženu, nejsou-li zkutí v jedno láskou. Mohu-li použít přirovnání, láska je socha, kterou tesají oba, je to obraz malovaný oběma. Pozoruhodné je, že ještě více než zpracováváný kámen se mění oba umělci, oba opracovávají cestou k dokonalému dílu, jímž má vztah být. Působí jeden na druhého jako katalyzátor a tělo i duše roste do výšin, kam by se samostatně muž ani žena nikdy nedostali. Jsou spojené nádoby – a víc než to.“

Sme ľudia a do vzťahov prinášame všetky svoje prednosti i chyby, celú svoju ľudskú nedokonalosť, sebeckosť, strachy a hriechne konanie. Práve preto aj v manžeskom vzťahu potrebujeme Božiu milosť. Ako ďalej dodáva Marek Orko Vácha:

„Právě proto v manželství nezbyvá nic jiného, než být svatý. Žijeme totiž se svou ženou tak těsně vedle sebe, tak každodenně se vidáme, že každá nerovnost způsobená hříchem toho druhého rozdirá. Proto manželství nemůžeme žít bez Boha... Manželství je tedy stavba, již tři věže tvoří Bůh, muž a žena a kde se muž a žena opírají především o Boha.“

Nech nám v tom budovaní rovných vzťahov založených na vzájomnej láske pomáha Boh. ■

J. Beliš: Ožívanie stromu II, land art

POZNÁMKY K VZŤAHU A VPLYVU SESTIER ROYOVÝCH NA CIRKEV BRATSKÚ

ŠTEFAN EVIN (Predseda Rady Cirkvi bratskej)

V Matúšovom evanjeliu (26, 1–12) si môžeme prečítať o jednej veľmi významnej žene – aj keď jej meno sa nedozvieme. V príbehu sú všetci muži dosť dezorientovaní, len ona koná adekvátne danej situácii. Správne a doslovne rozumie Ježišovým slovám, a tak mu na cestu smrti venuje svoj celý ročný plat v podobe veľmi cenného kozmetického oleja. Zahanbí tak všetkých mužov, vrátane učeníkov. A tak sa stala súčasťou evanjelia a spomína sa vždy, keď sa hovorí o Ježišovej obeti. Napriek jej správnej teologickej orientácii, napriek jej skvelému činu, ktorý vysoko ocenil sám Ježiš, nestala sa táto skvelá učeníčka kandidátkou na uvoľnené miesto apoštola; podobne, ako sa ňou nestala ani

Mária, matka Ježišova, ďalšia mimoriadna žena – blahosladená medzi ženami, ani štedré sestry z Betánie.

V diskusiách na tému „Ženy v cirkvi“ sa občas zvyknú pripomínať sestry Royové ako historický príklad a vzor duchovných žien vo vedení cirkvi, dokonca vo formulácii: „Bez sestier Royových by tu ani Cirkev bratská nebola.“ K tomu treba povedať aspoň toto:

- a) Vďačne uznávame, že v dejinách prebudeneckého hnutia na Slovensku asi nemal nikto väčší vplyv ako Kristína a Mária Royové. Určite patria do „zástupu svedkov“, ako o nich píše Pavol v liste Hebrejom (12, 1), ktorý nás povzbudzuje v kresťanskej vytrvalosti.
- b) Zároveň však nemôžeme ignorovať historické fakty:
 - Mária a Kristína prežili svoje obrátenie v roku 1888 v Píske u kazateľa Svobodné cirkve reformované Josefa Kostomlatského. Mária mala 30, Kristína 28 rokov.¹
 - Modrý kríž (1897), v rámci ktorého sestry Royové pôsobili, nebol cirkvou, ale vnútromisijným abstinentným spolkom Evanjelickej cirkvi a. v. Modrý kríž nikdy nemal vybudovanú nijakú teologickú doktrínu, nikdy a nikde neformuloval svoje vieroučné zásady.² Riadil sa len piatimi zásadami. Až ku koncu svojej existencie v roku 1949 sformulovali 12 bodov o vzťahu MK k ECAV.
 - Neboli ustálené medze pôsobnosti laických pracovníkov a prisluhovania Večere Pánovej so zreteľom na biblickú kázeň.³
 - Napriek tomu, že Kristínu Royovú považovali za „ideovú a duchovnú iniciátorku Modrého kríža, nebola nikdy zvolená do jeho Výkonného orgánu. Jej sestru Máriu zvolili za zapisovateľku. Názor, že Kristína Royová bola „duchovnou a ideovou iniciátorkou Modrého kríža pri založení“ je tak mylný.⁴
 - Ani Mária ani Kristína neboli ordinovanými pracovníkmi cirkvi – farárkami. Kazateľ Fazekaš mi ukazoval kópiu listu, v ktorom sa jedna zo sestier veľmi naliehavým tónom obracia na bratov v MK, aby boli aktívnejší a iniciatívnejší vo vedení MK a v duchovnej kompetencii viesť túto prácu a nechávali to na nich.
 - V roku 1919 predseda Jednoty českobratskej Alo-

is Adlof navštívil spolok Modrého kríža v Starej Turej a navrhol im osamostatnenie sa od evanjelickej cirkvi, alebo pripojenie k JČ. Jeho návrhy neboli prijaté.⁵ Keď na Slovensku začali aktívne pracovať baptisti a metodisti a časť veriacich k nim prešla, rozhodla sa JČ aj na Slovensku začať vlastnú prácu.

- V 1922 sa bratia z Medzian vybrali na St. Turú za sestrami Royovými poradiť sa, ako ďalej (išlo o Večeru Pánovu, krsty, sobáše a pohreby). Modrý Kríž trval na tom, aby ostali v ECAV. Druhý pokus urobili u Jozefa Roháčka a Samuela Činčuráka, ktorí takisto neboli za odluku.⁶ Nakoniec sa pod tlakom okolností rozhodli opustiť ECAV a v 1923 založiť zbor v Prešove.
- Obe sestry zomreli pred rokom 1950 (Mária 1924 a Kristína 1936), keď sa jednotlivci a zopár skupín pripojilo k Cirkvi bratskej alebo k Bratskej jednote baptistov. MK ako celok sa nikdy nechcel pripojiť k Cirkvi bratskej a opakovane to odmietal.
- Autori knihy *Naše korene* na strane 183 hovoria: Pripojenie „ku vtedajšej Jednote českobratskej

Mária Royová
(1858 – 1924),
piesňová tvorba

Kristína Royová
(1860 – 1936),
spisovateľka

nebol... prejav spontánnej túžby „driemajúcej na dne duše“, ale východisko z núdze.⁷ Bolo to pripojenie pod rastúcim tlakom komunistických represí voči veriacim.

- c) Je teda historickým faktom, že vďaka Cirkvi bratskej sa mohol rozvinúť duchovný život a požehnaná služba sestier Royových. A druhým faktom je, že duchovne prežili iba tie spoločenstvá Modrého kríža, ktoré sa pripojili do Jednoty českobratskej alebo do Bratskej jednoty baptistov. Historicky presnejší je preto výrok, že bez Jednoty českobratskej by neprežila ani pamiatka Modrého kríža. (Aj nové vydanie ich kníh Royovej práve vďaka CB.)

Zaujímavosť:

Spolok a domov Vieroslava – „sesterský domov“ pre výchovu dievčat (založený 1930, predsedníčka Kristína Royová, neoficiálne už od 1912) – 27. 1. 1949 zanikol a prešiel pod evanjelickú diakoniú; v roku 1951 prechádza pod štát.⁸

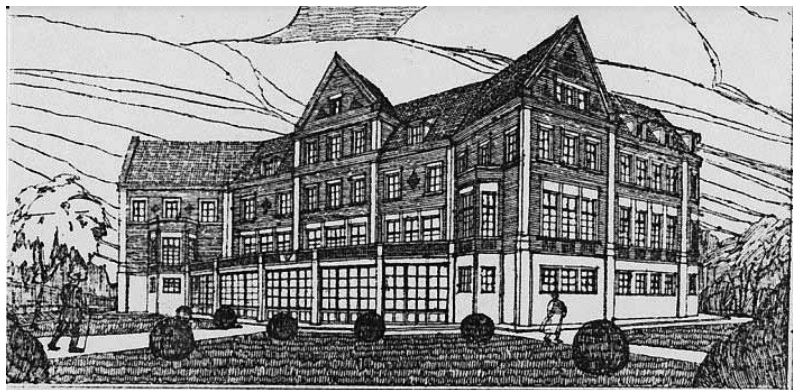
„...sestry na čele s predsedníčkou si nechceli dať zasahovať bratom do vedenia svojho spolku“⁹

Zhromaždenia MK boli „alternatívou“ k službám Božím v ECAV, aj keď pôvodne mali iný zámer.¹⁰ Na stretnutiach mali „biblické prednášky“.¹¹ ■

Zdroje:

1. Naše korene, J.Katuščák, J.Krupa, O.Lupták, J.Potůček, O.Přištiak, M.Slavka, M.Kušnierik, S.Spišiak, 75
2. Naše korene, 82
3. Naše korene, 120
4. Naše korene, 78
5. Naše korene, 89
6. Naše korene, 174
7. www.diakonia.sk/historia/
8. Naše korene, 183
9. Naše korene, 94
10. Naše korene, 81,82
11. Naše korene, 118

Redakčná rada nesúhlasí s názormi autora.

BUDOVA YMCA V BRATISLAVE.

OTVORENIE dňa 8. decembra 1923.

Sjazd YMCA v BRATISLAVE, 8.—10. decembra 1923.

OSUDY JEDNEJ BUDOVY

V období krátko po prvej svetovej vojne sa organizácia YMCA rozhodla postaviť v Európe niekoľko budov, ktoré by umožňovali rozvíjať jej činnosť. A úplne prvou budovou z nich bola monumentálna budova YMCA Bratislava, situovaná v širšej časti Starého mesta. Napriek tomu, že počas svojich takmer 100 rokov prešla viacerými zmenami režimov a vlastníkov, je zaujímavé, že po celý čas nestratila funkciu kultúrno-sociálneho priestoru. Budova pôsobí zvonka oveľa menším dojmom, ako v skutočnosti je (všetky podlažia budovy majú cca 9 000 m²). Od roku 2005 je vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku. Kvôli jej vzácnemu potenciálu, bohatej histórii a účelnosti, ktorú aj v súčasnosti pre Bratislavu predstavuje, je úplne jedinečnou a povšimnutiahodnou stavbou.

História

Vznik budovy je spojený s príchodom zástupcu americkej YMCA, R. L. Dilleym, ktorý mal získať pozemok a naplánovať výstavbu budovy. To sa mu podarilo vďaka dohode s bratislavským mecénom, barónom Jurajom von Schulpe, ktorý mu ponúkol za veľmi priaznivú cenu pozemok na mieste známych Schulpeho kvetinových záhrad.

Ešte pred samotným postavením malo združenie YMCA (Young Men's Christian Association) na Slovensku svoje vlastné pôsobenie. V rokoch 1919–1921 ústredie v Bratislave riadilo činnosť dvadsiatich domovov rozmiestnených po celom Slovensku.

Mladý moravský architekt, Alois Balán, ktorý budovu projektoval, sa rozhodol pre palácovú architektúru na pôdoryse nepravidelného písmena „U“ s moderným tehlovým neomietnutým murivom. Základný kameň budovy bol položený 8. augusta 1920. Do schránky, súčasťou základného kameňa budovy, boli vložené viaceré dokumenty – pozdravný list prezidenta Tomáša Garriguea Masaryka, fotografie a nákresy, opis stanov a zoznam členov prvej správnej rady YMCA, ale aj Nový zákon, ako výraz kresťanského poslania združenia. Slávnosť bola ukončená hrou československej a americkej hymny a hymnickej piesne „Hej Slováci“. Novostavba bola slávnostne otvorená 8.–10. decembra 1923.

Budova od začiatku slúžila ako priestor pre rozličné kultúrne podujatia, odborné večerné kurzy, prednášky, divadelné a filmové pred-

stavenia a spoločenské večierky. V budove fungovala taktiež knižnica, kaviareň a čítareň, ktorú v tom čase navštevovalo 600 osôb denne. Zaujímavosťou bola taktiež modelárska a kníhviazačská dielňa. Od apríla 1925 tu pravidelne fungovalo kino (od roku 1932 ako zvukové). V rokoch 1926–1927 boli k budove pristavené nové klubové miestnosti, slobodáreň a telocvičňa, vďaka ktorej boli na Slovensku prvýkrát uvedené športy, ako napr. basketbal, volejbal a rugby.

V budove sa nachádzala aj prvá samoobslužná jedáleň na Slovensku.

Od roku 1989 až po súčasnosť

Po roku 1989 sa združenie, vďaka svojim bývalým členom, znovuobnovilo a opäť začalo vyvíjať svoje aktivity v práci s deťmi a mládežou v rámci miestnych združení po celom Slovensku. Rovnako sa združenie pokúšalo získať naspäť aj svoj nehnuteľný majetok, ktorý predstavuje budova YMCA v Bratislave. Snažila sa o to najprv dohodou, oslovením prezidenta, Národnej rady SR, vtedajšieho vlastníka Fondu detí a mládeže, ale, žiaľ, tieto iniciatívy

neboli úspešné. V roku 2005 nakoniec združenie podalo žalobu o určenie vlastníctva budovy v Bratislave, ako poslednú možnosť, ako by sme ju mohli získať späť. Šanca na úspech však bola vyhodnocovaná ako veľmi malá. Neexistoval žiadny iný rozsudok, ktorý by po revolúcii vrátil majetok nejakej organizácii (súkromné osoby, ako aj cirkev

mali možnosť reštitúcie, právnické osoby však nie). Súdny proces trval 11 rokov a skončil sa zázrakom, pretože po neľahkej ceste nakoniec okresný súd, krajský súd a aj najvyšší súd v plnej miere uznali združenie YMCA ako právoplatného vlastníka. Bola to pre nás úžasná a radostná správa, za ktorú sme vďační Bohu. Na druhej strane sme sa dostali do neľahkej pozície, pretože chceme byť zodpovednými správcami nášho majetku, a ten si vyžaduje obrovské úsilie na navrátenie do dobrej kondície. Budova je v súčasnosti intenzívne využívaná pre rôzne aktivity a predstavuje centrum takzvanej alternatívnej kultúry a zábavy. Jej priestory sa využívajú na prenájom pre rozličné organizácie, občianske a umelecké združenia (hudobná akadémia Musicana, združenie A4 – nultý priestor, pre produkciu súčasného umenia, POP Studio) ale aj kresťanské spoločenstvá (Kaplnka, CRM Heart for Europe). Vo večerných hodinách sa v nej pravidelne konajú koncerty (sála MMC) a pre návštevníkov je otvorených niekoľko klubov. Na prvom a druhom poschodí sa nachádzajú kancelárie a na treťom a štvrtom poschodí sú situované apartmány. ■

Článok spracovali Annamária Brijaková a Rado Jančula.

V článku boli použité zdroje a fotografie z: budovaymca.wordpress.com, ako aj archívu YMCA na Slovensku.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Hovorí sa: kto nepozná svoju minulosť, nemá budúcnosť. A možno sa nevie zaradiť v prítomnosti. Toto kalendárium vzniklo pre potreby MK SR. No rozhodli sme sa uverejniť ho aj v Dialógu, zrejme v dlhodobom seriáli na pokračovanie. Aj keď sa to môže zdať dnešným mladým staroveké, nezaškodí si pripomenúť, kto sme a odkiaľ pochádzame. Nechcem umelo porovnávať, ale Biblia je naplnená rodokmeňmi. Asi jej autori vedeli, prečo. (BoP)

CIRKEV BRATSKÁ V 20. A 21. STOROČÍ

KALENDÁRIUM I (OD ZALOŽENIA DO ROKU 1920)

Terajšia Cirkev bratská vznikla koncom 19. storočia, ešte v Rakúsko-Uhorsku. Ustanovená/založená bola 3. júna 1880 v Prahe pod názvom Svobodná – reformovaná cirkev. „Slobodná“ znamená, že to nebola cirkev štátna, že si všetky bohoslužobné záležitosti, všetky personálne a organizačné otázky, zriaďovanie cirkevných zborov a pod. riešila bez zásahov štátu. Takisto platy duchovných a financovanie aktivít cirkvi nebolo závislé od štátu. Cieľ cirkvi bol iba duchovný, preto jej išlo o nezávislosť na štáte. „Reformovaná“ znamená, že sa vo svojom učení hlásila k reformačným vyznaniam (Heidelberský a Westminsterký katechizmus a II. Helvétska konfesia). Na území dnešného Slovenska až do roku 1920 nepôsobila.

Prvá Československá republika (28. 10. 1918)

Po vzniku Československa Svobodná – reformovaná cirkev zmenila na konferencii dňa 29. 5. 1919 svoj názov na Jednota českobratrská (ďalej len „JČ“). Prijatie nového názvu značne ovplyvnil slovenský predseda konferencie Ján Chorvát, ktorý prehlásil, že aj Slovákom je blízke dedičstvo pôvodnej Jednoty bratské (1457–1628). Čoskoro sa ukázalo, že nový názov cirkvi na Slovensku nevyhovoval.

Keď JČ začala svoje pôsobenie na Slovensku prostredníctvom prvých misionárov z Čiech, mohla nadviazať na dva prúdy, vychádzajúce zo svetovej Reformácie, ktoré voláme prebudenecké (ide o osobné duchovné prebudenie človeka pod vplyvom biblického evanjelia) resp. pietistické (ide o osobný zbožný život kresťana ako dôsledok obrátenia ku Kristovi):

Prvý a hlavný prúd, ktorý sa stal základom duchovnej práce, predstavovali bývalí vystaňovalci do USA na prelome 19. a 20. storočia, ktorí sa tam stali aktívnymi znovuzrozenými kresťanmi. Po vzniku Československa sa vrátili domov duchovne prebudení a charakterovo a morálne premenení a výrazne ovplyvnili svoje príbuzenstvo a okolie. Tento prvok bol prítomný najmä na východnom Slovensku. Z počiatočnej spontánnosti prerástol do organizovanej podoby a čoskoro sa spontánne spojil s JČ vďaka pôsobeniu jej misionárov, kolportérov a kazateľov.

Druhý prúd predstavovalo aktívne misijné pôsobenie Modrého kríža (vnútromisijný abstinenty a dobročinný spolok evanjelickej cirkvi, na Slovensku založený 1. 1. 1897 v Starej Turej; presný názov Spolok miernosti Modrý kríž, po roku 1918 Slovenský abstinenty spolok Modrý kríž) – jeho misionári a kolportéri navštevovali mestá a dediny, prinášali Bibliu a duchovnú literatúru. Do zániku v roku 1952 jeho ústredie na Starej Turej založilo či iniciovalo 22

odbočiek alebo skupín po celom Slovensku (okrem ďalších na území bývalého Uhorska).

Alois Adlof v roku 1905 do spoločenstva Slobodnej reformovanej cirkvi zahŕňa aj päť spolkov slovenského Modrého kríža, ktorý mal ústredie na Starej Turej a zasahoval aj Moravu (najmä oblasť okolo Zlína). Ako celok sa však Modrý kríž nepripojil k JČ, ani žiadna jeho odbočka, len jednotliví veriaci alebo skupinky veriacich.

Ján Chorvát (2. 3. 1869–11. 6. 1941) bol dôležitým kontaktom JČ so Slovenskom. Už v roku 1897 sa stal členom a kazateľom Slobodnej reformovanej cirkvi – bez toho, aby vystúpil z evanjelickej cirkvi – čo je unikátny jav v prebudeneckom prostredí. Od roku 1899 pôsobil ako samostatný misionár na Slovensku popri svojom kníhkupectve a vydavateľstve. V roku 1919 predseda JČ Alois Adlof navštívil ústredie Modrého kríža v Starej Turej a niektoré skupiny a navrhol im osamostatnenie od evanjelickej cirkvi, alebo pripojenie k JČ. Jeho návrhy, podobne ako neskoršie návrhy kazateľov F. Urbánka a J. C. Portera vedenie Modrého kríža neprijalo. Aj Ján Chorvát, Adlofov priateľ, ktorý sa spočiatku usiloval o pripojenie skupín slovenských veriacich, odmietol ponuku, aby na Starej Turej zriadil zbor JČ a stal sa jeho kazateľom. Keď na Slovensku začali aktívne pracovať baptisti a metodisti a časť veriacich k nim prešla, rozhodla sa JČ aj na Slovensku začať vlastnú prácu.

Spracoval Štefan Evin
Údaje uvedené v tomto prehľade pochádzajú zo zdrojov, ktoré autor uvádza v bibliografii, okrem autorských poznámok, ktoré sú jeho osobným komentárom. Zoznam použitej a študijnej literatúry obsahuje viac ako 20 titulov (čo by zaplnilo jednu časopiseckú stranu). Preto ho neuverejňujeme. Je k dispozícii v redakcii. (red.) ■

(pokračovanie v budúcom čísle)

HISTORICKÝ KONTEXT

Prvú časť nášho seriálu sme skončili korunováciou Márie Terézie (1741) a smrťou Mateja Bela (1749). Dnes predstavujeme ďalšieho, aj keď menej známeho Slováka – Samuela Tešedíka ml. (1742–1820). Katolícky rod Habsburgovcov má už moc pevne vo svojich rukách. Protestanti sa definitívne stali menšinou, čo ich však nezabavuje zodpovednosti za veľké dejiny národa i malé dejiny komunít, v ktorých pôsobili. Doba reforiem a myšlienky osvietenstva hrajú v ich prospech a negatívne zasahujú skôr do katolíckej cirkvi (rušia sa tzv. žobravé rády). V roku 1784 panovník Jozef II. (syn Márie Terézie) vydáva Tolerančný patent, na základe ktorého si za určitých podmienok aj slovenskí evanjelici môžu stavať kostoly. Značnú časť slovenských evanjelických chrámov postavili práve na základe tohto dokumentu (najväčší z nich stojí v Békešskej Čabe).

Na tomto mieste nemôžeme však nespomenúť aj katolícku inteligenciu. Vari nikdy v našich dejinách nezohrala takú pozitívnu úlohu ako práve na konci 18. storočia. Sformovala sa tu skupina ľudí (v dnešnom jazyku by sme ich možno nazvali progresívnymi veriacimi), ktorá dokázala skĺbiť osvietenské myšlienky s vierou v Boha a pod označením bernolákovci zohrala významnú úlohu v národnom obrodení Slovákov, ktoré vyvrcholí érou luteránov – štúrovcov... A osvietenské myšlienky s opatreniami Jozefa II. sa dotkli i židovskej komunity. Do dišpút sa vložil aj Chatam Soffer, ktorý na začiatku 19. storočia vytvorí z Bratislavy hlavné centrum židovskej vzdelanosti. ■

Samuel Tešedík mladší ĎALEKO OD DOMOVINY

PAVOL TRÚSIK

Vedeli ste, že nie všetky slovenské mestečká a dediny ležia na Slovensku? Domovom niektorých Slovákov je aj Srbsko, Rumunsko, Chorvátsko, Maďarsko... Pred vyše sto rokmi vari ani v Bratislave či v Košiciach nežilo toľko Slovákov ako v americkom Pittsburghu. Aj Samuel Tešedík ml. patril k Slovákom, ktorí nežili vo svojej domovine. Takmer celý život prežil na území dnešného Maďarska – krajiny agátov.

Jeho otec, Samuel Tešedík starší, bol evanjelickým farárom medzi Slovákami žijúcimi v oblasti zabývanej prevažne Maďami. Zomrel, keď mal jeho syn Samuel 7 rokov, a tak sa jeho novým domovom stal Prešporok (Bratislava). Vyštudoval evanjelické lýceum, maďarské školy a nemecké univerzity. Od svojich 25 rokov až do smrti pôsobil ako slovenský evanjelický farár v Sarvaši (dnes v Maďarsku, žilo tu asi 6 000 Slovákov). Popritom sa do dejín Slovákov a našich južných susedov zapísal priekopníckym pôsobením v školstve, hospodárstve a poľnohospodárstve. Založil knižnicu, čitateľský spolok, školu či ekonomicko-priemyselný ústav. Bol to ústav fungujúci podobne ako dnešné odborné školy, a v tej dobe bol jedinečným nielen v Uhorsku, ale aj za jeho hranicami. Tešedík zadarmo vyučoval deti sedliakov, napísal šlabikár a mnoho rôznych odborných príručiek. Taktiež sa pričínal o založenie školy *Georgikon*, v ktorej sa vzdelávali správcovia šľachtických veľkostatkov. Svojou neúnavnou prácou zmenil tvár krajiny, v ktorej žil. Zúrodnil jej slánú pôdu, presadil skrotenie vôd a postavil prekážky vetru. Obzor nekonečnej bažinatej roviny rozprestierajúcej sa cez celé Maďarsko až k slovenským pohoriam zaplnil stromami – ovocnými, morušami (tie slúžili na výrobu hodvábu),.. a predovšetkým agátmi.

Agáty, ktoré nechal doviezť z Ameriky, (a med z nich) sú dodnes symbolmi Maďarska. Zaplňajú územie od južného Slovenska po južné hranice našich susedov. Tvoria tu asi tretinu lesných porastov, zaujali miesto v zbierke maďarských hodnôt *Hungarikum*, stali sa inšpiráciou maďarských básnikov a predmetom sváru maďarských politikov. Nedávno vznikla aj divadelná hra nazvaná *Maďarský agát*. *Agáty* sú aj názvom najväčšieho románu slovenského spisovateľa Ladislava Balleka, ktorý žil v Šahách (na hranici s Maďarskom).

Samuel Tešedík ml. zušľachtil ľudí i zem. Jeho meno je dodnes známe v Maďarsku aj na Slovensku, kde bola po ňom pomenovaná obec Tešedíkovo. Pri tom všetkom však prestal byť farárom. Toto svoje najdôležitejšie poslanie sa snažil verne konať až do svojej smrti. Po vianočných sviatkoch roku 1820 sa dňa 27. decembra odobral k Tomu, ktorý určil človeka za správcu zeme a On sám mu pripravil príbytok v Jeho kráľovstve. ■

Tešedíkovo nám. v Sarvaši (Maď)

Rubriku Misia redakčne pripravuje
JURAJ INSTITORIS v spolupráci s **VLADIMÍROU VRAJOVOU**.

ZAČIATKY SLOVENSKEJ MISIJNEJ SIETE

ROMAN LACHO

V lete 2018 som poslušne, ale nie veľmi nadšene prijal od Boha výzvu ostať na Slovensku. Jedna z prvých vecí, ktorá mi vtedy napadla bola, že musím zistiť, čo sa deje na Slovensku v oblasti zahraničnej misie. Stretol som sa s množstvom ľudí, ktorým srdce horí pre túto misiu. Pomaly, ale isto som si robil obraz toho, čo na Slovensku funguje a čo by sa dalo ešte zlepšovať.

Čo sa týka diakonie (práca s vdovami, sirotami a chudobnými), je veľa zborov a organizácií blízkyh cirkvi, ktoré v tejto oblasti robia úžasné veci. Čo sa týka domácej misie, je toho trochu menej, ale tiež to napreduje. Či už skrze zahraničných misionárov, ktorí žijú na Slovensku, ale aj cez Slovákov, ktorí nesú evanjelium do slovenských miest, dedínok a osád. Pokiaľ ide o zahraničnú misiu, tej som na Slovensku nenašiel veľa. Nie je tu žiadna štruktúra, ktorá by pomohla, či už adeptom na misiu, alebo zborom, ktoré chcú vyslať ľudí zo svojho spoločenstva. Aj preto sme sa 22. marca stretli v Bratislave, aby sme dali hlavy dokopy a porozmýšľali, ako vyslať viac misionárov zo Slovenska.

Úprimne poviem, že keď som tam stál a mal som zdieľať svoje srdce pred všetkými, tak mi zovrelo v krku, lebo predou mnou sedeli hrdinovia viery, ktorí na Slovensku v oblasti misie urobil veľmi veľa. Veľmi si vážim, že môžem byť súčasťou toho, čo Boh plánuje pre Slovensko a za čo sa modlili naši starí otcovia v časoch, keď Slovensko bolo ešte cieľová misijná destinácia. Po tridsiatich rokoch slobody je čas naučiť sa dávať to najlepšie, čo máme, aby sa každá jedna etnická skupina dozvedela, kto je ich Záchranca a Spasiteľ. Toto stretnutie trvalo asi tri hodiny a vďaka Sheldonovi Armitage to bolo veľmi profesionálne moderované a cez spoločné aktivity sme boli schopní definovať výzvy a pozrieť sa, akými spôsobmi by sme mohli pomôcť Slovensku vyslať viac misionárov. Stretnutie bolo skvelým začiatkom spolupráce a už teraz sa teším na ďalšie, ktoré nás posunú ďalej.

Fundraisingový workshop

Minulý rok som sa stretol s jedným slovenským misionárom pri káve a v rámci rozprávania o svojej službe mi spomenul fundraisingové workshopy. Veľmi ma to zaujalo, lebo sme s Barčou neprešli žiadnym tréningom a sme si vedomí, že nie všetko robíme správne. Neskôr som bol na obede so Samom Lachom a spomínal som mu, že túžim taký work-

shop urobiť pre slovenských misionárov, ktorí boli v zahraničí, alebo sa tam chystajú. Spomenul mi, že v rámci TWR (Trans World Radio) mali štvordňovú prednášku a že sa môže opýtať jednej pani z Holandska, či by nemala čas.

Tak nejako sa veci uzavreli koncom roka 2018. Mne Boh povedal na konci roka, aby som sa prvé dni roka 2019 postil a modlil. A tiež mi povedal, aby som na ničom nepracoval. Tomu som presne nerozumel, lebo mi začiatok roka prišiel najkľúčovejší, čo sa týka plánovania dátumov na akcie, ktoré som túžil urobiť.

Počas januára som teda neplánoval nič, čo nebolo nevyhnutné, len sme sa so Samom, Jojom Brenkusom a Maťom Mrvom zhodli, že štvrtý marcový týždeň by nám to vyhovovalo. Koncom januára som začal riešiť, kto by mohol na tento workshop ísť. Modlil som sa, aby tam išli ľudia, ktorí to potrebujú. Nakoniec nás bolo sedemnást aj so mnou. Prišli pastori, pracovníci kresťanských neziskových organizácií, aj misionári.

Seminár bol zameraný na budovanie partnerských vzťahov medzi misionárom a jeho podporovateľom. Eileen a jej manžel už veľa rokov pracujú na misijnom poli a majú osobné skúsenosti v tej-

to oblasti. Celý workshop sa točil okolo knihy M. Wilsona. Verím, že takýto kurz a kurzy tomuto podobné sa budú diať častejšie na Slovensku, aby sme mohli vybudovať novú generáciu, pre ktorú peniaze nebudú tabu, ale aby sme mali pevné biblické základy v tejto oblasti.

V Biblii je zaznamenané, že Ježiš o peniazoch hovoril viac ako o láske. Bolo pre mňa veľmi povzbudzujúce vidieť a čítať, že cez podobné ťažkosti a starosti, akými prechádzame my ohľadom podpory v službe, prechádzali aj Leviti, prorok Eliáš, samotný Ježiš, keď chodil po tejto zemi a aj jeden z prvých misionárov apoštol Pavol. Tiež bolo pre mňa veľmi povzbudzujúce si uvedomiť, že posledných osem rokov naplno fungujeme v službe misionárov v zahraničí, a teraz aj na Slovensku a nie sme v tom sami, lebo vy, ktorí nás akokoľvek podporujete, máte na tom rovnaký podiel. Ste súčasťou všetkého, čo robíme a spolu raz budeme stáť pred našim nebeským Otcom ako jeden tím, ktorý konal na tejto zemi veci na Jeho slávu.

Máme nové auto

Keď sme prišli minulý rok na Slovensko, nemali sme auto. Blahovci, Barčini rodičia, nám požičali svoje 7-miestne a používali sme ho až do konca januára 2019, aj keď sme už štyri mesiace nebyvali u nich v Malinove. Ale tým, že sa nám v decembri narodil Nehemiáš, sme sa už všetci ako rodina do auta nezmestili.

Náš príbeh s autom sa začal ešte minulý rok, keď sme boli v USA a mysleli sme si, že tam ostaneme a že keď budem zamestnaný v škole, budem mať príjem, za ktorý si budeme môcť kúpiť novšie auto. Teda také, ktoré sa nám nepokazí niekde na ceste ako väčšina áut, ktoré sme dovtedy mali. Začali sme sa modliť za auto, ktoré nebude staršie ako tri roky. Po tom, čo sme ostali na Slovensku sme sa neprestali modliť, aj keď - ja som si nevedel predstaviť, že budeme mať na nové auto. Pravda je taká, že ja milujem staré autá. Najkrajšie sú tie z osemdesiatych rokov. Ale realita je, že si to auto neviem sám opraviť a veľmi veľa zaplatím za opravu.

V auguste som začal behať po Slovensku kvôli stretnutiam a všimol som si autá a jedno konkrétne sa mi zapáčilo. Ale povedal som si, že ako by to vyzeralo, keby sme si ako misionári kúpili nové auto. Keď sme však v septembri boli na konferencii v Nitre, počuli sme kázať Petra Protera, ktorý hovoril o postoji chudoby. Vtedy som činil pokánie z toho, že som si myslel, že ako misionár nemôžem mať nové auto. Cestou domov z konferencie som sa ospravedlnil aj deťom za svoju slabú vieru a v pondelok sme všetci nabehli do Citroenu, kde mali model, ktorý som si vyhládol.

Potom sme boli na misijnej konferencii v Čechách a bola tam výzva na podporu misionárov, ktorí sa pripravujú odísť na misiu. Bola to špeciálna zbierka viery, kde sa ľudia mali najprv modliť a pýtať sa Boha, koľko majú prislúbiť. Spolu s Barčou sme sa po stíšení a rozhovore rozhodli, že im sľúbime 10% zo sumy, za ktorú sa dalo kúpiť to nové auto. Bola to suma, ktorú sme nemali a ani sme nevedeli, ako by sme sa k nej mohli dostať. Na chladničku sme si vyvesili obrázok nášho budúceho auta v rôznych farbách. Po nejakom čase sme sa všetci doma zhodli, že sa nám najviac páči hnedé. Keď som bol v novembri v Amerike vypratáť dom, v ktorom sme posledných šesť rokov bývali, tak sa mi veľa vecí podarilo predáť. Keď som sa vrátil domov, pýtam sa Barči, ktorý z dlhov ideme zaplatiť a ona na mňa nechápavo pozerala a hovorí, to ide me dať tým misionárom, ktorým sme to sľúbili. Takže všetko, čo som doniesol z USA sme im poslali, a to bola iba polovica sľúbenej čiastky.

Posledný novembrový týždeň nám napísali naši podnájomníci, že dostali možnosť nového bývania a že do týždňa sa budú sťahovať. Na začiatku decembra sme teda nabehli do bytu, ktorý sme si kúpili s Barčou pred trinástimi rokmi a zistili sme, že ten byt je dosť zničený a že ak ho chceme prenajímať tak ako posledných desať rokov, budeme do neho musieť investovať. Na investovanie do bytu sme nemali, a tak sme sa rozhodli, že ho predáme. Realitka si ho nafotila a ešte v ten týždeň, ako ten byt zavesili na internet sa našiel kupec, ktorý podpísal predkupnú zmluvu a zaplatil realitke zálohu. Podľa rozprávania sme očakávali, že predaj môže trvať niekoľko mesiacov, lebo byt nebol v najlepšej lokalite. Kvôli vianočným sviatkom sa všetko dotiahlo až na konci januára, ale už pred Vianocami sme vedeli, že keď si poplatíme naše dlhy a pošleme druhú časť sľúbeného daru misionárom, tak nám zostane nejaká sumička na akontáciu auta. Pravdupovediac som trochu dúfal, že nám dá Boh auto pod stromček a každý jeden deň som čakal, ako to spraví.

Medzi sviatkami som obehal predajne áut, ktoré ponúkajú 8-miestne modely. Dostal som rôzne ponuky, ale stále sa mi najviac páčil model, ktorý vyrába Citroen, Peugeot a Toyota. Myslel som si, že kúpime Citroen, ale nakoniec mi v Toyote dali naj-

lepšiu ponuku s tým, že oni ako jediní majú dlhšiu záruku na tento model. Ponuku mi dali na ročné auto, ktoré sa malo vrátiť do leasingovky po desiatom januári. Tak som im povedal, že niekedy na konci januára budem mať peniaze a že ak ho ešte budú mať, rád si ho pozriem. Ďalej som to už neriešil.

V januári som si povedal, že sa budem modliť a postiť, lebo celé toto obdobie nie je pre nás vôbec jednoduché a chcel som, aby kroky, ktoré urobím a robím, boli tie ktoré chce odo mňa Boh. Veril som tak isto, že dostanem odpoveď ohľadom auta. Keď prišiel posledný deň pôstu, tak som odpoveď nemal a pýtal sa Boha, či sa mám postiť dlhšie. Na druhý deň som išiel za našim pastorom a ďalšími staršími zboru a poprosil ich o modlitby. Keď sa modlil Pasho, tak si pre mňa pýtal odpoveď do desiatej hodiny večer môjho extra neplánovaného dňa pôstu. Aby bolo jasné, tak od Boha som si pýtal potvrdenie, či máme ísť do toho leasingu, a tým sa zaviazat mesačne splácať auto. Prosil som si potvrdenie nielen v našich hlavách, ale aj nejaké fyzické potvrdenie. Modlil som sa, aby sme dostali peniaze v hodnote jednej splátky auta.

O pol desiatej večer som ležal na posteli a čítal si bibliu z Matúša 14. kapitoly. Učenci tam prosia Ježiša, aby poslal dav ľudí, ktorý ich nasledoval, najesť sa do mesta. Ale Ježiš im povedal, aby oni dali jesť ľuďom. Oni odpovedali, že NIČ nemajú, iba päť chlebov a dve rybičky. Následne Ježiš im povedal, aby mu to priniesli. – požehnal, lámal a rozdával a najedlo sa 5 000 mužov plus ženy a deti. Keď som si to čítal, uvedomil som si, že učenci sa správali ako ja. Prosim Boha, aby sa postaral o moju potrebu a keď mi Ježiš hovorí, že sa mám o ňu postarať ja, tak Mu hovorím, že nič nemám. Vtedy sa mi otvorili oči a uvedomil som si, že pár dní pred tým som bol v jednom zbere hovoriť o misii medzi Indiánmi a dostal som obálku s peniazmi z dobrovoľnej zbierky. Vystrelilo ma z postele a utekal som spočítat koľko tam je peňazí a bolo tam toľko, koľko mala stať jedna splátka na naše nové auto. Bol som premožený Božou dobrotou.

Na druhý deň som sa ozval chlapíkovi z Toyoty a pýtal sa ho na auto, ktoré malo prísť začiatkom

januára. Chlapík mi hovorí, že áno, ešte ho majú, lebo nám ho rezervovali. Z toho som bol šokovaný, lebo ročné auto s 15 000 najazdenými kilometrami v takej sume by mohli predať v priebehu pár hodín na internete. Ešte v ten týždeň sme sa naň išli pozrieť. Bolo také, aké sme si vysnívali. Hnedé, ten najdlhší model a s rádiom na bluetooth. Dávali nám ho s letnými pneumatikami a ešte so štvorročnou zárukou na poruchy z výroby.

Keď sme došli domov, znova ma prepadol strach, či to nie je príliš drahé auto pre misionárov. Tak som kontaktoval jedného kamaráta z nášho zboru, ktorý pozná aukčnú spoločnosť v zahraničí, cez ktorú sa dajú kúpiť ojazdené autá v dobrej cene. Keď mi poslal návrhy áut, uvedomil som si, že sú len o trošku lacnejšie, ale majú najazdených minimálne 100 000 km a nemajú žiadnu záruku.

Ako som nad tým rozmýšľal cez víkend, pokračoval som v čítaní evanjelia Matúša. V 15. kapitole sa píše o nasýtení 4 000 mužov zopár chlebami a rybičkami a v 16. kapitole sa Ježiš navzája do farizejov a neskôr hovorí učeníkom, aby sa nenakazili kvasom farizejov. Učenci si však zabudli doniesť chlieb, a tak rozmýšľali, čo budú jesť. Vtedy im Ježiš veľmi prísne povedal: vy maloverní, čo nevidíte, že som nasýtil 5 000 a potom 4 000 zopár chlebmi a rybičkami a ešte aj ostalo a vy sa strachujete, že budete hladovať? Keď som to čítal, bolo to, ako keby Ježiš mne osobne hovoril: Roman, nebuď maloverný. Nevieš, že posledné roky sa starám o teba a tvoju rodinu a nič ti nikdy nechýbalo a ešte ste mali dosť aj pre iných? Činil som pokánie a povedal som si, že už nemôžem Boha ďalej provokovať a musím vykročiť vo viere.

V pondelok nám prišli peniaze a auto sme kúpili. Vo štvrtok večer som ho doviezol na Kramáre. Boh nám požehnal auto, do ktorého sa všetci zmestíme, ktoré je nové a do ktorého nemusíme každý mesiac investovať, aby nám fungovalo. Sme veľmi vďační nášmu nebeskému Otcovi, že aj tento kopec nám pomohol zdolať. Toto svedectvo nemá byť na oslavu našej viery alebo propagácie evanjelia prosperity, ale na oslavu nášho nebeského Otca, ktorý naplní každú našu a vašu potrebu. ■

MARTINA STACHEROVÁ – ro-
dáčka z hornej Oravy, ktorá
takmer dvanásť rokov žila spolu
s manželom Michalom v Londý-
ne a pracovala pre židovské ro-
diny. O tom, aké to je pracovať
pre vyvolený národ, o nábožen-
ských rozdieloch a o pozitívnych
i negatívnych skúsenostiach sa
s ňou porozprávala VLADIMÍRA
VRAJOVÁ.

PRACOVAŤ PRE ŽIDOV

Začnime tým, prečo si odišla do Anglicka a ako si sa dostala k práci pre židovské domácnosti.

S Michalom sme sa zoznámili počas leta v roku 2004 na Slovensku, ja som vtedy robila v Nemecu, on v Anglicku. Keďže som nechcela, aby sme mali vzťah na diaľku, o rok neskôr som prišla za ním do Londýna. Najprv som sa zamestnala v pásovej výrobe, neskôr som robila au-pair problematickému, hyperaktívnemu chlapcovi. V tomto období ma oslovila jedna kamarátka, ktorá plánovala z Londýna odísť a navrhla mi, či by som nechcela prevziať jej prácu a starať sa o chod židovských domácností, upratavať, pomáhať so starostlivosťou o deti a podobne. Súhlasila som s tým.

Ja osobne si Židov spájam s predstavou vzdelaných, úspešných a bohatých ľudí. Aj Biblia, napríklad, v 5M 15, 6 predpovedá, že Izrael bude mať nad ostatnými národmi finančnú moc. Môžeš to na základe svojej skúsenosti potvrdiť?

Určite áno. Všetci Židia, pre ktorých som robila, boli veľmi bohatí a vzdelaní. Boli to právnici, majitelia siete hotelov, finanční makléri a podobne. Ovládali niekoľko svetových jazykov, mali prehľad, vyznali sa v ekonomike. V Londýne sa nestretnes s tým, aby Žid robil robotníka alebo Židovka čašníčku. Rovnakým spôsobom viedli aj svoje deti a od útleho detstva im vštepovali lásku k vzdelaniu. Veľmi to s tým nesúvisí, ale v jednej rodine som, napríklad, videla, ako sa malý chlapec, škôlkar, naučil čítať po hebrejsky skôr než po anglicky.

Existuje nejaké „poznávacie znamenie“ židovskej domácnosti?

Tých charakteristických znakov je viacero, ale v prvom rade je to určite tzv. mezuzá. Ide o podlhovasté puzdro, ktoré je pripevnené na zárubni vchodových dverí, príp. na zárubni všetkých dverí v dome. Mezuzá obsahuje zvitok pergamenu, na ktorom sú hebrejsky napísané biblické texty z 5M 6, 4–9 a 5M 11, 13–21. Ďalej je to sedemramenný, resp. osemmramenný svietnik, množstvo

kníh a židovskej literatúry a podobne.

Čo sa týka zariadenia domov...

Židia mali všetko nové a moderné. A hlavne: mali obrovské kuchyne. V našom ponímaní veľké kuchyne by pre nich nestačili, pretože vo svojej kuchyni mali skoro všetko dvakrát: dve umývadlá, dve umývačky riadu, dve rúry, dva saponáty, dve hubky na riad. Je to z toho dôvodu, že mäso vždy umývajú, spracúvajú a varia osobitne; preto majú rozdelené aj lopáriky, hrnce alebo varešky. Jedny sa používajú pri varení mäsa, druhé sa ho nesmú ani dotknúť. Keď som začala pracovať v židovských rodinách a videla som tieto veci, bol to pre mňa šok. Vtedy som bola formálna katolíčka a nepoznala som Starý zákon, takže som nič z toho ani nechápala.

Prekvapilo ťa podobným spôsobom ešte niečo?

Určite svätenie soboty. Obrad, ktorý sa v rodinách konal každý piatok večer, pred začiatkom sabatu, sa mi síce veľmi páčil, ale

MALEZA, TANZANIA,

Dafrosa práve cestovala do oblasti, kde ľudia hovoria jazykom Bungu. Ako tak idú s kolegom na motorke, priblížili sa k istej dedine, kde ich zrazu zastavil miestny muž.

„Máte knihy?“ spýtal sa. „Rybári ich potrebujú. Poprosili ma, aby som vám to odkázal, keď vás uvidím.“

Keď Dafrosa a jej kolega dorazili k jazeru, čakal ich tam zástup ľudí. Víтали ich slovami: „Priniesli ste knihy?“ Všetci sa tlačili okolo motorky, aby videli rôzne knihy v jazyku Bungu a kalendáre, ktoré Dafrosa so sebou priniesla. Mnohí hneď využili situáciu a kúpili si z nich. „Prečítaj nám niečo,“ povedal jeden mladý muž držiac v ruke svoju novú knihu Rút. Ďalší zvieral v ruke kalendár a iný zasa knihu Jonáš. „Prečítam vám všetky,“ slúbila im Dafrosa. Začala teda s kalendárom. „V prvom rade nám prečítaj tie Biblické verše, tie ma zaujímajú najviac,“ povedal jeden z nich. Keď dočítala, muž ju požiadal, aby to prečítala znova. Ale jeho priateľ protestoval: „Teraz by mala čítať z našej knižky!“ Dafrosu teda vystriedal jej kolega a čítal im z knihy Rút.

Dafrosa spomína: „Všetci boli nadšení, keď videli, že ich jazyk Bungu má konečne písomnú podobu a môžu v ňom čítať nové knižky a kalendáre, ktoré si práve kúpili.“ ■

„pravidlá“, ktoré museli Židia v sobotu dodržiavať, ma zaskočili. Napríklad, raz keď som im prišla pomôcť s deťmi, sa mi ospravedlňovali, že v sobotu nemôžu manipulovať s peniazmi, a že mi zaplatia až v týždni. Jedna rodina si zas kvôli sviatenu soboty nechala na toaile nainštalovať automatické splachovanie, rovnako aj automatické zapínanie osvetlenia, ktoré však musela preprogramovať vždy, keď sa posúval čas.

Predpokladám, že nové pre teba bolo aj slávenie Pesachu.

Aj to, ale predovšetkým prípravy na Pesach. Židovky si dali veľmi záležať na tom, aby v kuchyni nezostalo pred sviatkom ani zrnko kvasu. Celá kuchyňa musela byť dôkladne vyčistená. Všetky hrnce a riady sa zabalili a odniesli, a na Pesach sa zo škatúl vybrali špeciálne, pesachové riady. Sporák v kuchyni sa zvonka i zvnútra vystlal alobalom a na prípravu jedál slúžil sporák umiestnený v osobitnej miestnosti a používaný iba počas tohto obdobia. Všetky potraviny, ktoré sa na Pesach nakúpili, boli starostlivo skontrolované a poumývané, napríklad aj vajčička. Na samotnom sviatku sa mi najviac páčilo to, ako sa celé rodiny dokázali zjednotiť a spoločne sa zabaviť. Ja som na hornej Orave pravidelne zažívala, že ľudia sa cez Veľkú noc dokázali zabávať len s alkoholom; to, čo som videla u Židov, bolo pre mňa niečo nové.

Máš aj nejakú negatívnu skúsenosť?

Za tých desať rokov, čo som mala možnosť pracovať pre židovské rodiny, sa nahromadilo veľa pozitívnych i negatívnych skúseností. Boli rodiny, v ktorých som sa cítila dobre a do ktorých som chodila rada, boli rodiny, z ktorých som chcela čím skôr odísť. Židovky vedeli veľmi dobre variť, ale na druhej strane boli veľmi neporiadne a bolo im jedno, ako to u nich doma vyzerá. Raz som prišla do kuchyne a na zemi

našla prischnuté vajce; niekto ho musel deň predtým rozbiť. Nikto ho však neupratal, domáci vedeli, že prídem a postarám sa o to. Pri vhodnej príležitosti som im povedala: „My možno nemáme všetko, ale máme čisto. Vy máte všetko, ale nemáte čisto.“

Prekonala si počas tohto desaťročného obdobia aj nejaké krízy? Čo bolo pre teba najťažšie?

Veľmi dlho som bojovala so závisťou. Nezavidela som Židom ich krásne domy, ale skôr to, že sú šťastní, majú rodinné zázemie, po večeroch sa rozprávajú, chodia na výlety, na turistiku a podobne. Kým sme boli v Anglicku, šetřili sme spolu s Michalom na to, aby sme si mohli postaviť na Slovensku dom bez hypotéky. Nikdy sme nevedeli, kedy najbližšie pôjdeme domov. Veľmi mi chýbala rodina a doliehalo na mňa, keď som videla, že Židia majú všetko a nie vždy si to vážia.

Spomínala si, že v období svojho pôsobenia v Anglicku si ešte nemala s Bohom osobný vzťah. Zmenil sa s odstupom času tvoj pohľad na Židov?

Počas môjho pobytu v Anglicku som voči Židom veľmi často prechovávala negatívne emócie. Keď prišla príležitosť rozprávať sa s jednou Židovkou o vierovyznaní, povedala so jej, že som vyrastala v katolíckej viere a že verím v Ježiša Krista. Ona na túto moju odpoveď zareagovala pohrdavo. Vtedy som nevedela múdro zareagovať, ale dnes sa za Židov modlím, aby im Boh otvoril oči a aby aj oni videli v Pánovi Ježišovi mesiáša, ktorého tak veľmi očakávajú. Zároveň sa na príklade izraelského národa učím, že Božie vyvolenie je nezávislé od našich zásluh alebo dobrých skutkov. Ani my, ani Židia sme si Božiu milosť ničím nezaslúžili, môžeme za ňu len ďakovať a hovoriť o nej druhým. ■

TEAM BUILDING V DIVOČINĚ

JIŘÍ DOHNAL (Misionár v Rovinji, Chorvátsko.)

Zleva do prava: Můj syn Matyáš, Andrej - vedoucí mládeže, Ďani - bývalý vedoucí mládeže Fotka před startem.

Několikrát jsem pár chlapů ze sboru vytáhl do hor na pořádnou túru s přespáním v divočině. Takové výlety jsou skvělý způsob, jak budovat vedoucí. Lidé se uvolní a je spousta času na rozhovory o všem možném. Probereme věci, ke kterým se přes rok hned tak nedostaneme. Navazují se nová přátelství a stará se upevňují. K tomu zažijeme dobrodružství, které nás stmeluje jako jádro sboru. Zvlášť, když narazíme na stopy vlka, nebo medvěda, nebo pochodujeme za tmy po vrstevnici. Kromě duchovních témat, která probíráme, je učím, jak se v horách orientovat podle kompasu a mapy, nebo hvězd, či jak poznat bez kompasu světové strany za úplné tmy. A taky, které byliny se dají jíst a které naopak ne, jak postavit bivak, rozdělat oheň křesadlem, slanit z útesu a podobné věci. Je to vždycky skvělý čas a pár dalších mužů a kluků ve sboru se o těchto našich výpravách do hor dozvědělo a projevíli zájem, jet s námi. Což mě těší, protože už delší dobu mám na srdci sloužit i našim chlapům od rodin a mladým klukům a nevěděl jsem jak na to. Ukazuje se, že tyhle vandry jsou dobrý způsob. Všem, kterým leží na srdci budování mužů, otců, vedoucích mládeže, mladých chlapců, můžu vřele doporučit: jeďte do divočiny! ■

EŠTEŽE MA MÁŠ!

Sviatočná sobota zaodjala mesto pokojnou slnečnou atmosférou. Cesty sú takmer prázdne, sporadickí cestujúci sa zjavne neponáhľajú. Na linke 202 vládne pokoj a aj rozhlasové hudobné vysielanie prispieva k povznesenej nálade.

Cestou do mesta som sa tíško vynoril spoza zákruty a pred sebou som mal dlhší rovný úsek po najbližšiu zastávku. Po chodníku si smerom k zastávke vykračujú dvaja, asi 10-13-roční chlapci a v momente, keď ma za sebou zaregistrovali, rozbehli sa k zastávke.

Starší beží ostošesť, ale mladší krivkajúc je o poznanie pomalší. Pribrzdil som, veď zjavne chcú ísť s nami a času máme dost. Spomalenou jazdou dám obom stále väčšiu nádej na dostihnutie. Idem zároveň so statnejším starším bežcom a spolu s ním sa pomaly dokotúlam do zastávky.

Otvoril som všetky dvere a pomyselný víťaz sa postavil do prvých dverí s jednou nohou na chodníku, druhou nohou v trolejbuse a zadychčaný kričí na slabšieho kamaráta: „Pohni si, nech neujde!“

Zničený slabší kamarát sa pretrmácal okolo všetkých otvorených dverí a lapajúc po dychu so starším silnejším kamarátom vhupli do predných dverí. „Ešteže ma máš, inak by nám ušiel.“

Zahladení sami do seba prešli bez povšimnutia okolo mňa a utáborili sa na najbližšej prázdnej štvorseďadke. Dychčali. „Ešteže sme to stihli.“

„Ale to vďaka mne! Hmhm.“

Pristihol som sa, ako sa popod fúzy – dva dni som sa neholil – usmievam a myslím si svoje.

Áno, snažili sa, ale zjavne si nevšimli, že som ich od prvého momentu chcel počkať.

Mali sa mi poďakovať?

Mal som ich upozorniť, aby sa mi poďakovali?

Mal som ich upozorniť, že to, že spoj nezmeškali, bol môj zámer?

Ale veď to je častý obraz môjho dobrého skutku.

Jednak som hrdý na seba, že som skutok spravil a súčasne očakávam od obdarovaného a okolia okrem vďaky aj uvedomenie si, aký som pre obdarovaného dôležitý:

„Ešteže ma máš.“

A pritom tu je Nieкто, kto:

Prípravil dobré skutky, aby sme ich robili.

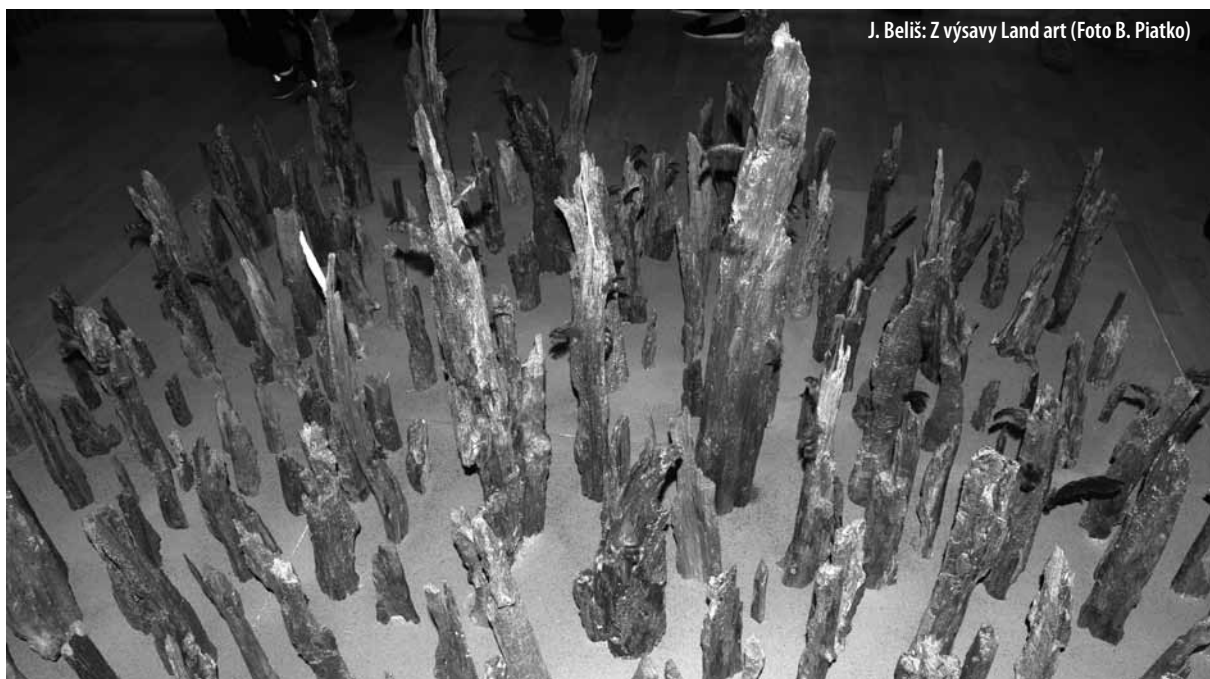
Silní potrebujú slabých.

Pretože zmyslom života je rásť. No nie hore, ale tak, že sa skláňam k slabšiemu a zapúšťam korene hlbšie do hodnôt.

P.S.

Ale ak robím dobré skutky, ktoré nikto pre mňa nepripravil – aký majú dôsledok?

Bojím sa domyslieť. ■

J. Beliš: Z výsavy Land art (Foto B. Piatko)

Z ROKOVANIA RCB

MÁJ 2019

Porada Rady Cirkvi bratskej bola 7. mája 2019 v Banskej Bystrici. Bolo to posledné, 41. rokovanie Rady v tomto volebnom období, ktoré sa končí májovou Konferenciou. S vďakou sme sa lúčili s Martinom Jurčom, Miroslavom Moravským a Petrom Prištikom, ktorí v novej Rade už nebudú pôsobiť.

Rada schválila:

Dar pre novoordinovaných kazateľov vo forme pokúšky na nákup literatúry v hodnote 60 eur.

Rada poverila:

Slavomíra Polohu zastupovaním Cirkvi bratskej na Valnom zhromaždení Slovenskej biblickej spoločnosti.

Miroslava Moravského zastupovaním Cirkvi bratskej v SR v Rade Waderovej nadácie. Komunikácia medzi ním a Radou bude prebiehať prostredníctvom riaditeľa Kancelárie.

Finančný odbor prípravou návrhu na získanie priestorov pre ústredie CB v Bratislave, ktoré by boli vo vlastníctve cirkvi.

Rada prijala

Zásady pre rómske spoločenstvá v CB na podporu a rozvoj práce v rómskych komunitách. Rada tiež víta zámer začať systematické biblické vzdelávanie pre Rómov, ktoré bude mať logisticky na starosti Evanjelizačno-misijný odbor a obsahovo ho bude konzultovať so Študijným odborom.

Ďalej Rada:

Hovorila s Vladimírom Šimom zo zboru Bratislava-Cukrová, ktorý sa hlási do vikariátu a prijala ho za vikára v zbere Bratislava-Cukrová od 1. júla 2019.

Zmenila svoje predchádzajúce rozhodnutie a nepožiadala Konferenciu o zrušenie Misijného fondu (zriadeného v roku 1998), keďže jeho úlohy a ciele v aktualizovanej podobe prevzal Fond Nové zbory (FNZ) a je zachovaná kontinuita pôvodného zámeru cirkvi. Do štatútu FNZ sa doplní veta o kontinuite FNZ vo vzťahu k Misijnému fondu.

(Spracované z podkladov RCB.)

PRIŠIEL RAD NA TEBA

ŽIVÉ SLOVO

A keď teraz prišlo toto na teba, ťažko to nesieš... (Jób 4, 5)

Iná je prax a iná teória. Sú ľudia, ktorí vedia veľmi dobre a priliehavo vysvetliť ako stavať dom. V praxi však nedokážu omietnuť ani toľko ako dlaň. Tak to často býva aj v živote kresťana. Niektorí veriaci celkom dobre obstoja v každodenných prácach. Ich okolie od nich nevyžaduje praktické vedomosti. Raz však príde čas, keď majú zložiť skúšky z toho, čo učili.

Prišiel rad na teba – prišiel aj na Jób. Vo svojom živote hlásal dobrotu a milosť Božiu. Mnohých učil a zomdlené ruky posilňoval. Jeho slová pozdvíhali klesajúcich (Jób 4, 3–5). Potom prišiel rad aj naňho.

Aj my, po poznaní Božej lásky, blažení hovoríme o Jeho spasiteľnej milosti. Svojou horlivosťou, túžbou povzbudzujeme iných, čudujeme sa i pohoršujeme, ak v ich živote nevidíme také výsledky, aké by sme si priali. Domnievame sa, že dozrieva je v ich duchovnom živote nejaká chyba.

Nemyslíme však na to, či by sme my v podobnom postavení obstáli lepšie. Na každého príde raz čas skúšky. Príde aj na nás, aby sme ukázali, na-

koľko sme silní. Nakoľko vieme do života preniesť svoje slová. Musíme si dať pozor, keď ide, napríklad, o trpezlivosť. Hlásame, že ani v ťažkostiach a skúškach nesmieme stratiť trpezlivosť a dôveru v Pána. Potom príde chvíľa, keď máme skutkom dokázať, čo sme hlásali slovom. Sú to rôzne straty, sklamanie v ľuďoch, nemoc, smrť našich milých. To sú vážne chvíle skúšok. Nezriedka upozorňujeme iných na pokoru, keď ich stihnú ťažkosti alebo poníženie, keď s nimi hrubo nakladajú. Vtedy ich s veľkou láskou upozorníme, že taká je cesta pokory a poníženia a že po nej kráčal aj náš Pán. Cesta do slávy vedie cez poníženie...

To vieme pekne povedať, ale ako sa v čase skúšky správame my?

Milý brat a sestra! Máš podobné skúsenosti? Alebo dúfaš, že v skúške obstojíš? Daj si pozor, neživ v sebe klamnú nádej! Poznaj seba! Pestuj živú nádej, ktorá v dobe veľkých skúšok zachová ťa v Pánovi. Ak zostávaš v ňom, budeš mať Jeho pokoj, lásku, trpezlivosť. Tvoja skúška potom bude na chválu a slávu Otca. V tom sa prejaví skutočne posvätený život, ktorý On zachová za každých okolností (Jób 42, 1–6).

Sprac. ju Živá slova, 1/ 1975, vybral Peter Kailing

VOLEBNÉ PREFERENCIE

MIROSLAV KOCÚR
(Teológ, publicista.)

V týchto dňoch sa názory na to, ako funguje spoločnosť dajú aj relevantne merať, zisťovať či overovať v prieskumoch zákazníkneho správania, postojov voči spoločenským javom či trendom. Preferencie jednotlivých názorových skupín sú významným indikátorom toho, ako sa vyvíja náš verejný život. Môžeme mať na takéto prieskumy zisťovania názorov verejnosti rôzne názory. Renomované agentúry vedia odmerať nálady verejnosti veľmi presne. Aj preto je zaujímavý prieskum v rámci projektu, takzvaných, študentských volieb. Na stredných školách sa pýtali študentov na ich preferencie. Kto teda najlepšie vyhovuje ich pohľadu na svet?

V prvej polovici mája 2019 sa autori projektu študentské voľby a s nimi aj slovenská verejnosť dozvedeli, že študenti škôl, ktoré boli súčasťou projektu, by si vybrali ako zástupcu svojich postojov v parlamente ľudí, ktorí otvorene šíria nacionalizmus, nenávisť voči iným a nezastávajú sa ani pred prekrúcaním slovenských dejín či európskej súčasnosti. Čo iné je spochybňovanie faktov o deportáciách slovenských občanov počas Tisovho režimu, holokauste Židov či výmysly o diktáte Bruselu.

Tieto skutočnosti sú výsledkom dlhodobého pomalého a necitlivého pohľadu na to, čo je v našom živote dôležité a podstatné. Nejde už len o volebné preferencie. Ide o to, čo je pre nás dôle-

Zistiť, čo si ľudia myslia, nie je jednoduché. Nikto to len tak nepovie. Z rôznych dôvodov si naše názory a postoje nechávame tak trochu pre seba a nepodelíme sa s nimi s hocikým. Názory ľudí sa však dajú čítať z ich postojov a konania. Z toho, ako sa správajú, s kým trávajú svoj čas, kde sa angažujú. Evanjelium hovorí o tom, že ústa človeka hovoria o obsahu jeho srdca.

O ovocí, podľa ktorého je možné poznať strom. Ovocie Ducha Božieho sa prejavuje v jeho aktívnom konaní, ktoré je konštruktívne, buduje porozumenie, spoluprácu a dôveru.

žité a podstatné v čase medzi voľbami, kedy sa vedome rozhodujeme o tom, čo je pre nás dôležité, aké knihy či časopisy čítame a ako prežívame svoju slobodu.

Študenti stredných škôl sú len deťmi svojich rodičov. Tí už prežili väčšiu časť svojho života v Európe, ktorá otvorila svoje brány Slovensku po páde železnej opony. Od roku 2004 sme dokonca aj členom Európskej únie. Našou spoločnou menou je euro a voliči kotlebovcov nikdy nestáli na hraniciach, aby otvárali svoje kufre či peňaženky komunistickým colníkom.

Nie toto nie je samozrejmé. Volebné preferencie len odrážajú naše preferencie medzi voľbami. Ukazujú len to, čo je pre nás skutočne podstatné v čase medzi voľbami. Tam kde nás nevidí nikto. Len naši najbližší spolupracovníci či susedia. Ak si to neuvedomujeme a čísla ukazujú, že naša mládež v takej dramatickej miere nerozozná klamstvo a kolektívny egoizmus nacionalizmu od pravdy, empatie a vzájomného rešpektu či lásky k inému, niekde by sme mali niečo robiť inak. Naše deti sme vlastne my. Je to ovocie nášho konania. Alebo aj ľahostajnosti vo veciach, kde by mohli a mali byť aktívnejší. Nie je to len výsledok propagandy, je to tak trochu aj o našej neschopnosti ponúkať naše predstavy o živote ako príťažlivejšie a zmysluplnejšie. Hej sebeckto či zlo treba premáhať solidaritou, empatiou a dobrom. ■

KRÍŽOVKA

„Nepotrebujeme ani tak pomoc priateľov ako istotu...“ Epikuros

Autor: Peter Kailing	Ženské meno	Mačkovitá šelma	Časť cyk- listických pretekov	Kockov. vzorka (látky)	POMÔCKY Azero, Ant, Olza, Elek	Náprava	Pátrač	Štát v Afrike	Zmenkový ručiteľ
Pseudonym hudobníka Jar. Kaisera					8-veslica				
Hádzže, vrhá					Situácia TAJNIČKA				
Vyhynutí kočovníci					•	Olympia (dom.)			
	Kóľňa	Dovtípil sa Výr. zn. čes. nákl. áut			•				
Kráčala				Horí (bás.) Darina (dom.)	•			Túz	Hora
Okrem iného (skr.)			Dohliadol Pomerne dosť		•				
Stredoame- rický štát					•		Česká predložka Odkiaľ		
Bolivíjska rieka					•	Volanie o pomoc Štiepka, trieska			
	Oco	Medvedík (hračka) Žni			•			Nos	Predpona (proti)
Akáže				Ženské meno Povzdych (och)	•				
Benátsky cestovateľ (Marco...)					Raj				
Úžitok					Zvyšok, zostatok, nedoplatok				

Tajnička krížovky z RELAXU Dialóg č. 4/2019.

Prijmí sa tak, ako si – s vedomím, že tvári môžeš dodať krásu SVOJHO SRDCA.

Vyriešenú tajničku krížovky z tohto čísla posielajte e-mailom alebo poštou na nižšie uvedené adresy:

svatava@swanmail.sk, DIALÓG, Sadová 28, 900 51 ZOHOR do 5. 6. 2019. Nezapudnite nechať na seba kontakt (meno, telefón, adresa).

Správneho riešiteľa všetkých úloh odmeníme reprezentačnou obrazovou publikáciou z vydavateľstva Media Svatava.

Správne odpovede z tohto čísla uverejníme v Dialógu 6/2019.

Stranu pripravil Peter Kailing

Mesites

Křesťanská turistická agentura Mesites nabízí již od roku 1997 ubytování v apartmánech u moře v Chorvatsku za skvělé ceny!

LETNÍ DOVOLENÁ V CHORVATSKU

V nabídce najdete celkem **32 apartmánů v 12 vilách**, z toho jsou **2 vily s bazénem**.

Vzdálenost k moři je od 20 m do 800 m.

Apartmány v těchto vilách jsou různé **velikosti/kapacity: pro 3 až 10 osob**.

Lokality: **Istrie, Marušiči** u Makarské, ostrov **Pag**.

Nově jsme zařadili do nabídky camp **Flores Homes v Rovinji**, se šestnácti mobil-homes s celkovou kapacitou 80 lidí, bazénem, restaurací. Camp je od moře 300m

Ceny za apartmány se pohybují podle velikosti apartmánu a kvality vybavení. V poměru na osobu se ceny pohybují v **květnu a říjnu** mezi **5 až 7,5 €/os./den**, **červnu a září** mezi **6 až 10 €/os./den**, **červenci a srpnu** mezi **9 až 15 €/os./den**.

Slevy pro seniory by byly možné v květnu, říjnu a v první polovině června a druhé polovině září.

Podrobnosti, fotografie vilek, jednotlivých pokojů, pláží atd. najdete na:

www.mesites.cz

Využitím služeb "Mesites" současně podpoříte misijní práci manželů Dohnalových v Chorvatsku. Objekty jsou ideální pro rodinnou, sborovou dovolenou i dovolenou studentů a mládeže.

Objednávejte, dokud jsou ještě volné termíny!

katka.mesites@gmail.com

Skype: katadohnal Tel.: +385 911 235 424